

**Crna Gora:
Projekat rekonstrukcije
magistralnih puteva
M-2 dionica Tivat-Jaz**

**Plan angažovanja
zainteresovanih strana (SEP)**

**Pripremljeno za:
Evropsku banku za obnovu i razvoj
(EBRD)**

Jul 2020.

Sadržaj

1.	Uvod	4
1.1	O projektu	4
1.2	Ciljevi SEP.....	4
1.3	Obim SEP	5
2.	Opis projekta.....	6
3.	Zakonski i institucionalni okvir za angažovanje zainteresovanih strana	8
3.1	Regulatorni zahtjevi na nacionalnom nivou	8
3.2	Međunarodni standardi i zahtjevi.....	11
3.2.1	EBRD UR10.....	11
4.	Identifikacija i analiza zainteresovanih strana.....	13
4.1	Uvod.....	13
4.2	Identifikacija i analiza zainteresovanih strana	13
5.	Sažetak aktivnosti uključivanja zainteresovanih strana	18
5.1	Uvod.....	18
5.2	Metode angažovanja zainteresovanih strana i njihova implementacija	18
5.3	Aktivnosti realizovane u dosadašnjem toku Projekta.....	19
5.4	Rezultati angažovanja zainteresovanih strana	25
5.5	Buduće aktivnosti po pitanju angažovanja zainteresovanih strana	27
5.5.1	Objavlivanje Studije procjene uticaja na životnu sredinu i društvo (ESIA).....	34
5.5.2	Nadležnosti po pitanju angažovanja zainteresovanih strana	34
5.5.3	Angažovanje zainteresovanih strana tokom faze izgradnje	35
5.5.4	Angažovanje zainteresovanih strana tokom korišćenja rekonstruisanog puta	36
6.	Žalbeni mehanizam.....	36
6.1	Uvod.....	36
6.2	Žalbeni proces	37
7.	Monitoring i izvještavanje	38
7.1	Uvod	38
7.2	Monitoring i izvještavanje.....	38
8.	Kontakt podaci	39

Lista slika

Slika 1: Trasa predloženog puta	7
Slika 2: EIA procedura u Crnoj Gori.....	10

Lista tabela

Tabela 1: Plan faza izgradnje.....	6
Tabela 2: Lista identifikovanih grupa zainteresovanih strana.....	13
Tabela 3: Metode angažovanja zainteresovanih strana.....	18
Tabela 4: Angažovanje zainteresovanih strana u dosadašnjoj fazi realizacije Projekta.....	21
Tabela 5: Dostavljena pitanja i odgovori.....	25
Tabela 6: Planirane aktivnosti angažovanja zainteresovanih strana.....	28

Lista skraćenica

Skraćenica	Značenje
AESR	Godišnji izvještaj o životnoj sredini i društvu
AIP	Politika pristupa informacija
CEDIS	Crnogorski elektrodistributivni sistem
EBRD	Evropska Banka za obnovu i razvoj
EIA	Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu
ESAP	Akcioni plan zaštite životne sredine i društvenih pitanja
ESIA	Procjena uticaja na životnu sredinu i društvo
ESMP	Plan upravljanja životnom sredinom i društvom
ESP	Politika zaštite životne sredine i socijalna politika
EU	Evropska Unija
F-BAP	Okvirni plan upravljanja biodiverzitetom
FW-CESMP	Okvir za upravljanje životnom sredinom i društvom u toku izgradnje
GIIP	Dobra međunarodna praksa u industriji
GRM	Žalbeni mehanizam
IPAM	Nezavisni projektni mehanizam odgovornosti
KII	Ključne zainteresovane strane
LARF	Okvirni plan za otkup zemljišta i preseljenje
MSP	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva
MORT	Ministarstvo održivog razvoja i turizma
NEPA	Agencija za zaštitu prirode i životne sredine
NKT	Nacionalno koordinaciono tijelo
NTS	Netehnički rezime
NVO	Nevladina organizacija
PAA	Područje pod uticajem projekta
PAP	Pojedinci/grupe koji su pod uticajem projekta
PIU	Implementaciona jedinica projekta
UR	Uslov za realizaciju
REA	Uprava za nekretnine Crne Gore
SEIA	Strateška procjena uticaja na životnu sredinu
SEP	Plan angažovanja zainteresovanih strana
SES	Socio-ekonomsko istraživanje
UIP	Uprava za inspeksijske poslove
UZN	Uprava za nekretnine
UZS	Uprava za saobraćaj Crne Gore

1. Uvod

1.1 O projektu

Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) razmatra mogućnost finansiranja Uprave za saobraćaj Crne Gore (UZS) za potrebe rekonstrukcije, modernizacije i nadzora radova na dionici puta M-2 od Tivta do Jaza, dužine 16km, koji se nalazi u jugozapadnom dijelu države (u nastavku: „Projekat“).

S obzirom na obim i prirodu projekta, EBRD je definisao ovaj Projekat kao projekat kategorije A, i to u skladu sa Politikom zaštite životne sredine i socijalnom politikom (2014). Imajući u vidu činjenicu da je potrebno izraditi Studiju procjene uticaja na životnu sredinu i društvo (ESIA), u okviru ovog procesa će biti realizovana i faza javnog objavljivanja ESIA dokumentacije, u trajanju od najmanje 120 dana.

Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu (EIA) je već urađen u skladu sa crnogorskim zakonodavstvom i dostavljen Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine (NEPA). Nacionalna procjena uticaja na životnu sredinu bila je predmet javne rasprave i konsultacija u decembru 2019. godine, pa je nakon toga komisija NEPA početkom 2020. pregledala Elaborat i dostavila komentare UZS u cilju dobijanja dodatnih pojašnjenja. Nakon finalne kontrole studije, NEPA je izdala ekološku saglasnost (koja predstavlja predušlov za dobijanje građevinske dozvole) na EIA u aprilu 2020. godine.

SEP opisuje aktivnosti angažovanja zainteresovanih strana koje se realizuju u okviru Projekta tokom faza planiranja, izgradnje i korišćenja puta. Ovaj dokument je pripremljen kao dio ESIA paketa dokumentacije pripremljene za potrebe Projekta.

Angažovanje zainteresovanih strana odnosi se na proces razmjene informacija i znanja, u nastojanju da se razumiju brige drugih subjekata i izgradi odnos zasnovan na povjerenju i saradnji. To je od suštinske važnosti za uspješnu implementaciju ESIA i samog Projekta.

Ovaj SEP je pripremljen na način da zadovolji i crnogorske nacionalne zakonodavne zahtjeve, kao i EBRD Uslove za realizaciju (UR), posebno UR10: Pristup informacijama i angažovanju zainteresovanih strana (vidi Poglavlje 3).

1.2 Ciljevi SEP

Ovaj SEP je pripremljen sa ciljem da pruži jasan okvir za angažovanje zainteresovanih strana tokom ukupnog vremena trajanja Projekta, a koji je efikasan, smislen, dosljedan, sveobuhvatan, koordinisan i kulturološki primjeren.

Angažovanje zainteresovanih strana je u toku i SEP će se i dalje ažurirati i prilagođavati kako projekat bude napredovao.

Kroz implementaciju dobro planiranog procesa angažovanja zainteresovanih strana, projekat ima za cilj da:

- stvori pretpostavke za dobro razumijevanje Projekta među zainteresovanim stranama;
- obezbijedi pravovremeno objavljivanje informacija i mogućnosti angažovanja, uključujući za one subjekte koji mogu biti posebno osjetljivi na uticaje projekta;
- angažuje zainteresovane strane u vezi sa ekološkim i društvenim rizicima i uticajima Projekta i predloženim mjerama za njihovo ublažavanje;
- upravlja očekivanjima koja se odnose na Projekat;
- pruži uslove za sprovođenje procesa žalbenog mehanizma u okviru Projekta, identifikuje najprikladnije mehanizme i pruža povratne informacije o potencijalnim pitanjima i problemima;
- prati aktivnosti angažovanja zainteresovanih strana, uz pružanje odgovora na povratne informacije i komentare;
- uspostavi pozitivan odnos sa zainteresovanim stranama.

Ograničenja koja se odnose na SEP nastala usled pandemije COVID-19

Ograničenja koja su nastala usled pandemije COVID-19 u Crnoj Gori, uključujući mjere fizičke distance, mogu dovesti do kratkotrajnog izuzimanja određenih segmenata tradicionalnog pristupa angažovanju zainteresovanih strana, usljed čega može doći do izostavljanja određenih zainteresovanih strana iz predmetnog procesa, kao što su osjetljive grupe i/ili lica koja nemaju pristup Internetu ili mobilne telefone. UZS preduzima mjere zaštite po pitanju COVID-19, i imajući u vidu činjenicu da se okolnosti izazvane pandemijom mijenjaju na dnevnoj osnovi, UZS konsultuje nacionalne i međunarodne zdravstvene institucije tokom implementacije procesa angažovanja zainteresovanih strana i konsultacija koje su definisane kao obavezne u skladu sa nacionalnim zakonodavnim sistemom i politikama EBRD. Relevantna poglavlja ovog dokumenta (preciznije, 5.5. Buduće aktivnosti angažovanja zainteresovanih strana) predstavljaju alternativne mjere angažovanja zainteresovanih strana, a sve u skladu sa mjerama uslovljenim pandemijom COVID-19.

1.3 Obim SEP

SEP se sastoji od sledećih poglavlja:

- **Poglavlje 1:** Uvod;
- **Poglavlje 2:** Opis projekta;
- **Poglavlje 3:** Zakonski i institucionalni okvir u oblasti angažovanja zainteresovanih strana;
- **Poglavlje 4:** Identifikacija i analiza zainteresovanih strana;

- **Poglavlje 5:** Sažetak prethodnih aktivnosti angažovanja zainteresovanih strana;
- **Poglavlje 6:** Žalbeni mehanizam;
- **Poglavlje 7:** Monitoring i izvještavanje;
- **Poglavlje 8:** Kontakti; i
- **Prilozi**

Prilozi:

- **Prilog 1:** Obrazac za žalbe
- **Prilog 2:** Registar žalbi
- **Prilog 3:** Žalbeni mehanizam UZS
- **Prilog 4:** Nacionalni regulatorni okvir u kontekstu angažovanja zainteresovanih strana
- **Prilog 5:** Zapisnici sa sastanaka/prethodne aktivnosti angažovanja zainteresovanih strana
- **Prilog 6:** Obavještenja o socio-ekonomskom istraživanju, lifleti koji su dijeljeni tokom istraživanja i fotografije koje prikazuju lokacije na kojim su postavljena obavještenja

2. Opis projekta

Projekat će obuhvatati rekonstrukciju i proširenje magistralnog puta Tivat-Jaz (M-2), počevši od tačke na približno 100m prije ulaza na aerodrom Tivat do kraja postojeće raskrsnice na Jazu, sjeverno od Budve, dužine oko 16km. Ovaj projekat će uključivati proširenje postojeće saobraćajnice koja ima dvije saobraćajne trake, kako bi se napravio put sa četiri saobraćajne trake (po dvije trake u svakom smjeru) sa razdjelnim ostrvom širine 2m, trotoarima širine 2m i vegetacijskim pojasom. Pored toga, biće izgrađeno sedam putnih mostova, četiri propusta i jedan pothodnik koji će biti rekonstruisan, kao i 11 novih kružnih raskrsnica. Takođe će biti rekonstruisana dva postojeća kružna toka. Ukupna širina rekonstruisanog puta će iznositi oko 20m, pri čemu će širina biti manja na dionicama na kojima se nalaze mostovi. U okviru sekcije između Radanovića i Tivta trasa puta će se razlikovati od postojeće trase, dok nova trasa puta prolazi kroz zemljište u državnom vlasništvu (pogledati ESIA za više informacija).

Predloženi put projekta prikazan je na Slici 1 (na sledećoj strani).

Očekuje se da će izgradnja puta početi 2021. godine i da će trajati oko 24 mjeseca. Tokom ljetnjih mjeseci (jun, jul, avgust) nije planirano izvođenje građevinskih radova kako bi se izbjeglo izazivanje gužvi i smetnji u okolini. Građevinski radovi će se izvoditi između 09.00 - 17.00 časova (sa izuzecima), dok će pristup lokalnim preduzećima biti uspostavljen tokom cijelog perioda izgradnje. Izgradnja će se odvijati u 3 faze, kao što je prikazano u nastavku:

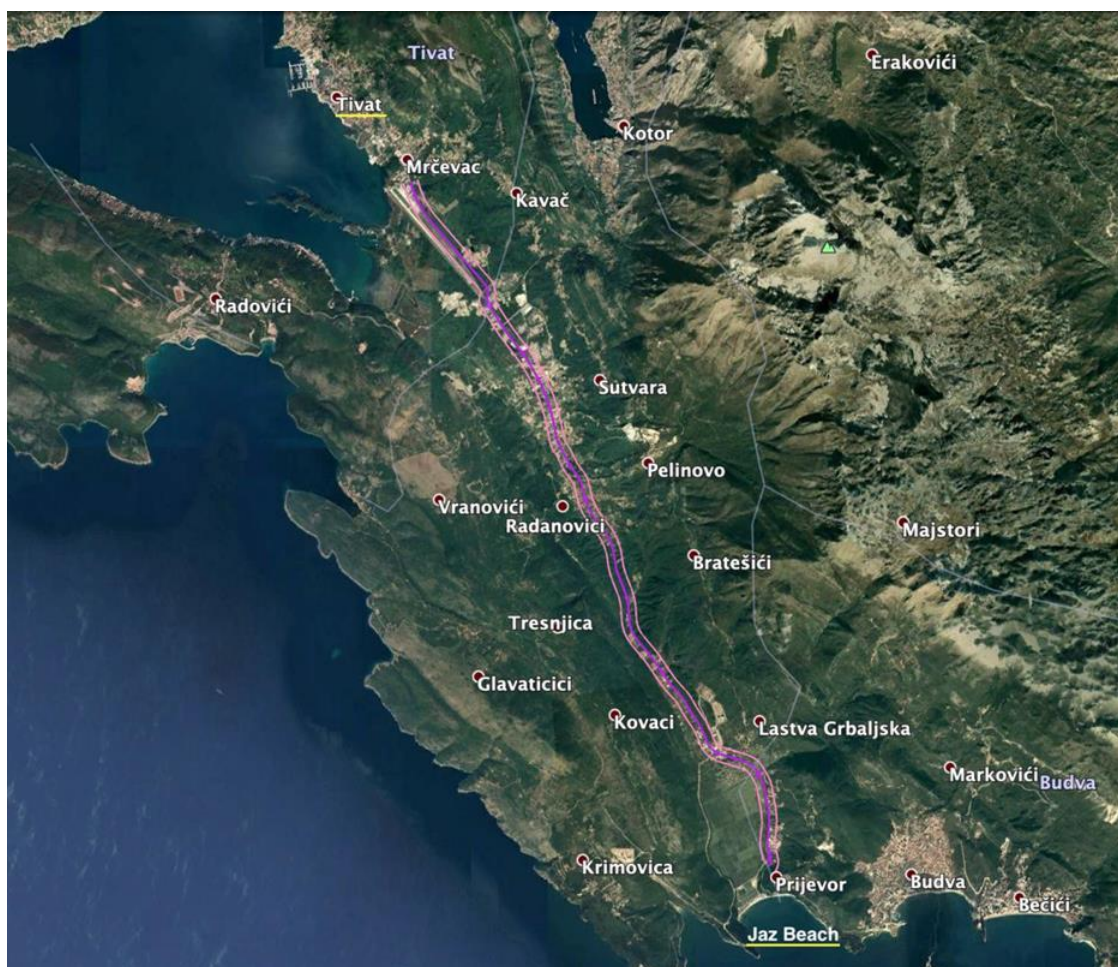
Tabela 1: Plan faza izgradnje

Faza 1	Izgradnja novih dionica puta, uključujući mostove. Saobraćaj će nastaviti da se odvija duž postojećeg puta.
Faza 2	Saobraćaj će biti preusmjeren na dionice puta izgrađene u toku Faze 1. Zbog ograničene širine kolovoza i u cilju što manjeg remećenja saobraćaja, saobraćaj će se odvijati jednom trakom naizmjenično i biće regulisan signalizacijom u toku ove faze. Istovremeno će se odvijati rušenje postojećeg puta i izgradnja preostalih dionica.
Faza 3	Postavljanje ivičnjaka, zaštitnih ograda i ograde za pješake. Postavljanje završnog sloja kolovozne konstrukcije.

Gledajući iz pravca **od juga ka sjeveru**, projekat se može podijeliti na pet dionica, i to na sledeći način:

1. Put počinje kod isključenja i skretanja od Lastve Grbaljske do plaže, gdje postoji veliki broj preduzeća i kuća;
2. Zatim prolazi kroz naselja Poljice i Lastvu Grbaljsku gdje se postojeći objekti uglavnom nalaze na istočnoj strani puta sve do Lastve Grbaljske gdje su objekti izgrađeni sa obje strane puta;
3. Između Lastve Grbaljske i Radanovića put prolazi kroz područje sa manjom gustinom naseljenosti, gdje se postojeći objekti uglavnom nalaze zapadno od puta;
4. Put zatim prolazi kroz Radanoviće gdje se nalazi veliki broj objekata, uglavnom poslovnih objekata, ali i stambenih, kao i O.Š. "Nikola Đurković" i stadion Fudbalskog kluba Grbalj. Radovi će biti izvođeni na obje strane puta.
5. Put se završava na ulazu u opštinu Tivat, odmah nakon skretanja za Aerodrom Tivat. Od kružnog toka pa sve do skretanja za Kotor, put prolazi pored aerodroma. Pored infrastrukture povezane sa samim aerodromom, na ovom djelu nema objekata.
6. Najgušće naseljena područja koja su pod uticajem projekta (PAA) su Radanovići, Lastva Grbaljska i Kovačko polje. Domaćinstva i preduzeća nijesu ravnomjerno raspoređena duž puta Tivat-Jaz. Većina preduzeća i domaćinstava se nalaze u industrijskoj zoni Radanovići.

Slika 1: Trasa predloženog puta

3. Zakonski i institucionalni okvir za angažovanje zainteresovanih strana

Projekat će se realizovati u skladu sa crnogorskom regulativom, kao i u skladu sa EBRD UR¹.

3.1 Regulatorni zahtjevi na nacionalnom nivou

U okviru nacionalne legislative, angažovanje zainteresovanih strana se podrazumijeva u sledećim procesima: prostorno planiranje, eksproprijacija i procjena uticaja na životnu sredinu. Dodatno, Crna Gora je ratifikovala brojne međunarodne ugovore i konvencije i u procesu je transponovanja EU zakona u nacionalni regulatorni i institucionalni okvir. Arhuska konvencija o dostupnosti informacijama, učešću javnosti u donošenju odluka i prava na pravnu zaštitu i pitanjima životne sredine (1998) integrisana je u nacionalni regulatorni sistem od 2009. godine. Javne konsultacije na nacionalnom nivou definisane su sledećom regulativom:

- Ustav Crne Gore²
- Zakon o zaštiti prirode³
- Zakon o prostornom planiranju i izgradnji⁴
- Zakon o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu (SEIA)⁵
- Zakon o slobodnom pristupu informacijama⁶
- Zakon o eksproprijaciji⁷
- Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu (EIA)⁸

Zakon o životnoj sredini definiše da svi imaju pravo da budu informisani o stanju životne sredine i da učestvuju u procesima donošenja odluka koji mogu imati uticaj na životnu sredinu. Dodatno, član 11 definiše proces angažovanja i uključivanja zainteresovanih strana u kontekstu pitanja zaštite životne sredine.

Član 72:

Javne institucije i organi uprave, kao i lokalne vlasti koje su nadležne za zaštitu životne sredine su dužne da blagovremeno informišu javnost o procedurama odlučivanja u pitanjima zaštite životne sredine, i to putem:

- 1. Strateške procjene uticaja planova i programa na životnu sredinu;*
- 2. Procjene uticaja na životnu sredinu;*
- 3. Postupka za izdavanje integrisane dozvole za sprječavanje i kontrolu zagađenja putem odobrenja za rad novih ili postojećih postrojenja; i*
- 4. Strategije, planove, programe i druge dokumente iz oblasti zaštite životne sredine⁹*

¹ Kao što je definisano u Politici zaštite životne sredine i socijalnoj politici (ESP), Evropska Banka za obnovu i razvoj (2019)

² Službeni list Crne Gore br. 001/07, 038/13

³ Službeni list Crne Gore br. 52/16

⁴ Službeni list Crne Gore br. 064/17, 044/18, 063/18

⁵ Službeni list Crne Gore br. 80/05, 40/11, 59/11, 52/16

⁶ Službeni list Crne Gore br. 044/12, 030/17

⁷ Službeni list Crne Gore br. 55/00, 28/06, 21/08, 30/17, 75/18

⁸ Službeni list Crne Gore br. 75/18

⁹ Službeni list Crne Gore br. 52/16

Shodno članu 13 Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu, nadležni organ (NEPA (za nacionalne projekte) ili jedinica lokalne samouprave) ima obavezu da obavijesti sve zainteresovane strane (zainteresovane organe i zainteresovanu javnost - uključujući nevladine organizacije (NVO)) o zahtjevu za odlučivanje o potrebi za izradom EIA, i to u roku od 3 dana nakon podnošenja zahtjeva Nosioca projekta. Ovo obavještenje se objavljuje u novinama i putem elektronskih medija u cilju informisanja zainteresovane javnosti. Zainteresovana tijela i organizacije se obavještavaju putem pošte, e-maila ili faksa. Obavještenje se takođe objavljuje na sajtu NEPA ili jedinice lokalne samouprave.

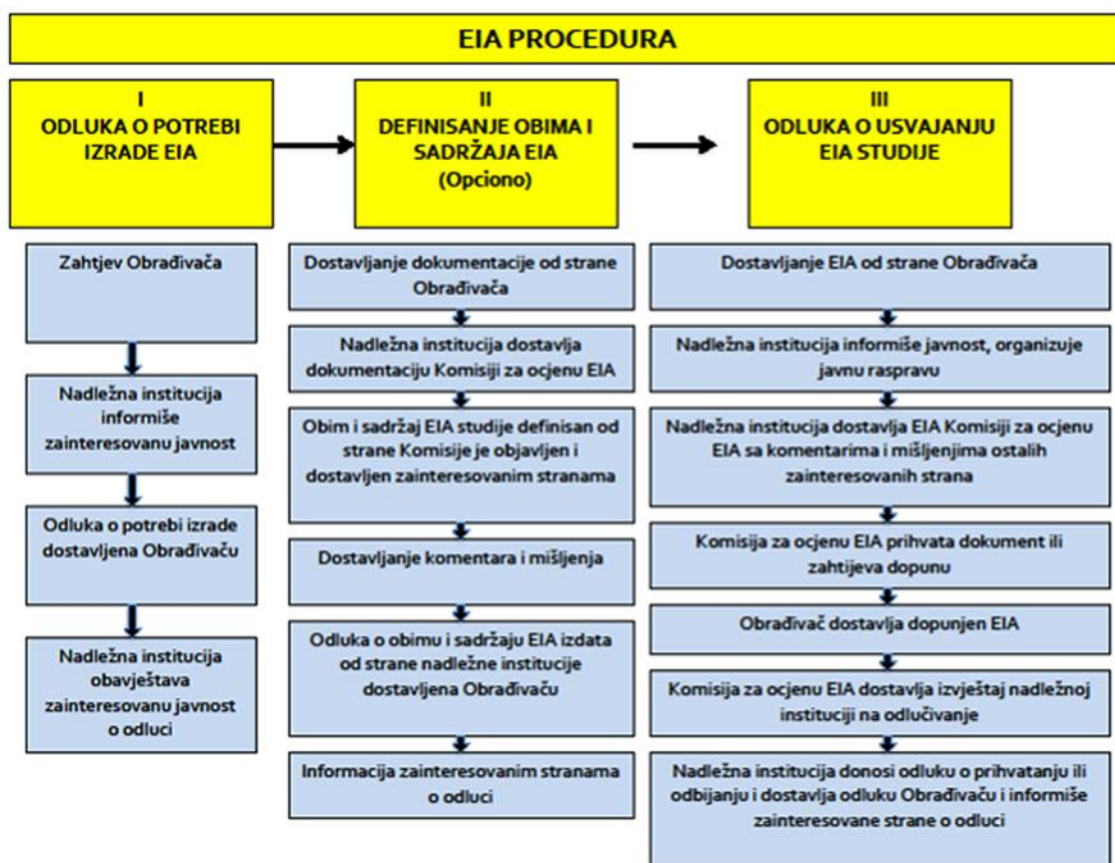
Zainteresovana javnost može dostaviti mišljenje ili komentare relevantnim institucijama u roku od 5 dana od dana dobijanja obavještenja/objavljivanja obavještenja u medijima.

Nadležni organ je dužan da razmotri sva mišljenja i komentare u toku procesa odlučivanja o potrebi za EIA. Nadležni organ mora obavijestiti sve zainteresovane strane o odluci u roku od 3 dana, putem istih gore navedenih kanala komunikacije (elektronski mediji, Internet stranica kao što je portal e-uprave, pošta, e-mail ili faks), a sve u skladu sa Članom 14 Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu.

Sve zainteresovane strane mogu podnijeti žalbu na odluku Ministarstvu održivog razvoja i turizma (MORT) ili glavnom administratoru opštine. U slučaju prihvatanja žalbe, odluka se može promijeniti ili nadležni organ mora ponovno razmotriti odluku. U slučaju odbijanja žalbe, zainteresovana strana može podnijeti žalbu Upravnom sudu. Isti žalbeni postupak se primjenjuje u fazi određivanja obima projekta i u fazi odobravanja elaborata procjene uticaja na životnu sredinu.

EIA mora biti objavljen na web stranici nadležnog organa i na portalu e-Uprave na dan početka javnog uvida/konsultacija. EIA mora biti objavljen najmanje 10 radnih dana prije dana organizovanja javne rasprave u skladu sa Članom 20 Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu. Objašnjenje: „*Javni uvid/konsultacije*“ obuhvataju sledeće aktivnosti: *objavljivanje obavještenja u medijima; slanje obavještenja poštom, mejlom ili faksom. Javna rasprava mora biti organizovana na određeni dan u periodu javnog uvida/konsultacija.*

Javni uvid/konsultacije organizuje i sprovodi nadležni organ i ovaj proces traje najmanje 30 dana od dana obavještenja u javnosti/medijima u skladu sa Članom 20 Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu. Sastanci se objavljuju u elektronskim medijima i štampanim medijima (novine) koji moraju biti objavljeni na području (ili lokacijama) na koje će planirani projekat biti realizovan. Procedura procjene uticaja na životnu sredinu prikazana je šematski na Slici 2 i usklađena je sa EU EIA Direktivom (2011/92/EU).

Slika 2: EIA procedura u Crnoj Gori

Zakon o eksproprijaciji definiše proces eksproprijacije. Javni interes se uspostavlja ili kroz poseban zakon ili odlukom Vlade. Prijedlog za utvrđivanje javnog interesa mora sadržati informacije o: imovini na koju se to odnosi; svrhu eksproprijacije; i druge informacije od značaja za utvrđivanje javnog interesa. Projekat se dostavlja Vladi Crne Gore od strane nadležne institucije (Uprave za nekretnine (UZN)).

Nakon usvajanja Akta o utvrđivanju javnog interesa, predlog za eksproprijaciju se podnosi nadležnom organu uprave-jedinici lokalne samouprave na čijoj teritoriji se nalazi projekat za koji se zahtijeva eksproprijacija.

Predlog za eksproprijaciju nepokretne imovine mora sadržati:

- Ime i adresu podnosioca zahtjeva za eksproprijaciju (korisnik eksproprijacije);
- Nepokretnu imovinu za koju se predlaže eksproprijacija i mjesto gdje se ta nepokretna imovina nalazi;
- Ime vlasnika nepokretne imovine za koju se predlaže eksproprijacija i njegovo/njeno stalno prebivalište ili sjedište;
- Svrhu za koju se predlaže eksproprijacija;
- Izvod iz katastra nepokretnosti i druge javne evidencije koje sadrže podatke o imovinskim pravima i drugim podacima o imovini; i
- Dokaz da je u skladu sa zakonom ustanovljen javni interes za eksproprijaciju.

U procesu eksproprijacije, potrebno je da nadležni upravni organ izvrši konsultacije sa vlasnikom nepokretne imovine, odnosno da bude obaviješten o činjenicama koje se odnose na eksproprijaciju prije donošenja odluke o eksproprijaciji.

Lica koja su pod uticajem projekta su takođe u komunikaciji sa Komisijom za procjenu vrijednosti Uprave za nekretnine onda kada se vrši procjena njihovog zemljišta i imovine, kao kada se definiše predlog ponude za kompenzaciju.

Ostali nacionalni zakoni i regulative od značaja za Projekat dati su u Prilogu 4.

3.2 Međunarodni standardi i zahtjevi

Projekat je zasnovan na usklađenosti sa Dobrom međunarodnom praksom u industriji (GIIP) i EBRD UR koji se odnose na zaštitu životne sredine i socijalne politike. Specifični referentni standard vezan za SEP zasnovan je na UR10: Objavljivanje informacija i angažovanje zainteresovanih strana. EBRD posmatra angažovanje zainteresovanih strana kao ključno u procesu uspješnog upravljanja rizicima i uticajima na zajednice koje su pod uticajem Projekta, pri čemu ovaj proces predstavlja ključni uz pomoć kojeg će lokalnim zajednicama biti omogućeno da ostvare očekivane koristi.

3.2.1 EBRD UR10

EBRD UR10 opisuje sistematski pristup angažovanja zainteresovanih strana koji pomaže klijentima da tokom vremena grade i održavaju konstruktivan odnos sa zainteresovanim stranama. Očekuje se da će proces uključivanja zainteresovanih strana početi na samom početku planiranja projekta i da će nastaviti tokom realizacije projekta. UR10 sadrži sledeće ključne elemente:

Angažovanje tokom pripreme projekta

- *Identifikacija i analiza zainteresovanih strana:* Zahtjev da se identifikuju različiti pojedinci ili grupe koji su (i) pod uticajem ili će vjerovatno biti pod uticajem (direktno ili indirektno) projekta („subjekti pod uticajem“) ili (ii) mogu imati interes u projektu („ostale zainteresovane strane“). Resursi za javno informisanje i konsultacije treba da se fokusiraju na zainteresovane strane koje su pod uticajem projekta, u prvom redu.
- *Plan angažovanja zainteresovanih strana:* SEP treba da ukaže na način na koji će se pristupiti komunikaciji sa identifikovanim zainteresovanim stranama tokom pripreme i implementacije projekta, uključujući i proceduru podnošenja žalbe.
- *Objavljivanje informacija:* Objavljivanje relevantnih projektnih informacija je potrebno kako bi se zainteresovanim stranama pomoglo da razumiju rizike, uticaje i prilike koje se odnose na projekat.
- *Svrishodne konsultacije:* U slučajevima u kojima su zaposleni i/ili zajednice koje se nalaze pod uticajem projekta izloženi značajnim rizicima ili negativnim uticajima projekta, potrebno je započeti proces konsultacija, i to na način koji pogođenim stranama pruža mogućnost da iskažu svoj stav po pitanju rizika projekta, uticajima i mjerama ublažavanja, odnosno tako da dozvole klijentu da ih razmotri i odgovori na iste.

- *Objavljivanje informacija i konsultacije o projektima kategorije A:* Projekti koji su kategorisani kao projekti kategorije „A“ treba da učine javnim procjenu uticaja na životnu sredinu i društvo. Zahtjevi za objavljivanje i konsultacije čine sastavni dio svake faze ESIA procesa. ESIA paket dokumentacije za predmetni Projekat će biti dostupan javnosti 120 dana, u skladu sa zahtjevima EBRD. Lokacija ovih dokumenata će biti oglašena (i dostupna) zainteresovanim stranama i stranama pod uticajem projekta.

Angažovanje tokom implementacije projekta i eksterno izvještavanje

Neophodno je stalno angažovanje zainteresovanih strana, srazmjerno prirodi projekta i ekološkim i društvenim uticajima koji ga prate, kao i nivou javnog interesa. Obaveza UZS se odnosi na redovno izvještavanje zainteresovanih strana i strana koje su pod uticajem projekta o implementaciji mjera koje se tiču ekološkog i društvenog aspekta. Ovi izvještaji moraju biti u formatu koji je dostupan zajednicama pod uticajem projekta, a učestalost objavljivanja treba biti proporcionalna problemima tih zajednica, ali ne rjeđe od jednom godišnje.

U skladu sa EBRD politikom pristupa informacijama (AIP) (2019), EBRD je posvećen promociji održivog razvoja u svim svojim investicijama, što daje ključni doprinos ekonomskoj tranziciji. Kako bi se osiguralo da prakse u oblasti životne sredine i društva na projektima Banke ispunjavaju EBRD standarde, Banka zahtijeva da projekti budu realizovani u skladu sa njenom politikom zaštite životne sredine i društva. Pored toga, Banka je u obavezi da određene informacije o projektu objavi u javnosti, a sve u skladu sa svojom Politikom pristupa informacijama, kako bi se podstakla transparentnost i odgovornost, podstakla komunikacija zainteresovanim stranama i dobro upravljanje. Nadalje, Nezavisni projektni mehanizam odgovornosti (IPAM) <https://www.ebrd.com/vork-vith-us/project-finance/project-complaint-mechanism/pcm-evolution.html> EBRD potvrđuje ove obaveze i ima svrhu da olakša rješavanje društvenih, ekoloških i javnih pitanja među učesnicima Projekta; da utvrdi da li je Banka ispunila mjere definisane u ESP i posebne odredbe projekta za AIP. Za projekte kategorije „A“, pored onoga što se zahtijeva od klijenta u okviru AIP ESP, Banka će na svojoj web stranici omogućiti dostupnost dokumentacije u oblasti procjene uticaja na životnu sredinu i društvo u trajanju od 120 kalendarskih dana prije razmatranja projekata u javnom sektoru od strane Borda Banke.

4. Identifikacija i analiza zainteresovanih strana

4.1 Uvod

Ovo poglavlje daje uvid u do sada identifikovane grupe zainteresovanih strana na Projektu. Uključivanje zainteresovanih strana predstavlja proces koji teče i koji je podložan redovnim provjerama i ažuriranju u toku realizacije Projekta.

4.2 Identifikacija i analiza zainteresovanih strana

Ključni ciljevi identifikacije zainteresovanih strana odnose se na:

1. Definisane organizacija, grupa i pojedinaca koji mogu biti direktno ili indirektno (pozitivno i/ili negativno), imati interes u Projektu ili koji mogu imati uticaj na Projekat; i
2. Razumijevanje njihovih potreba i očekivano angažovanje.

Zainteresovane strane koje su do sada identifikovane su detaljno opisane u Tabeli 2. Važno je razumjeti odnos zainteresovanih strana sa Projektom kako bi se angažovanje moglo prilagoditi njihovim potrebama i interesima. Kontakt informacije o gorepomenutim zainteresovanim stranama su prikupljene u toku realizacije projektnih aktivnosti, sa ciljem olakšane komunikacije.

Tabela 2: Lista identifikovanih grupa zainteresovanih strana

Zainteresovana strana	Uloga i veza sa Projektom
Zainteresovane strane na nacionalnom nivou	
Uprava za saobraćaj Crne Gore (UZS)	Direkcija za saobraćaj Crne Gore poslovala je pod okriljem Ministarstva saobraćaja i pomorstva. Od januara 2019. godine mijenja naziv u Uprava za saobraćaj i postaje nezavisna institucija odgovorna za održavanje i rekonstrukciju putne mreže. UZS je pod direktnom nadležnosti Vlade Crne Gore. Uprava za saobraćaj Crne Gore je vodeća institucija odgovorna za sprovođenje i nadzor Projekta i izdala je saobraćajno-tehničke uslove za izradu glavnog projekta. Uprava za saobraćaj je takođe odgovorna za komunikaciju sa lokalnim samoupravama, zajednicama i preduzećima tokom projektovanja i izgradnje puta, javnih konsultativnih sastanaka vezanih za aspekte zaštite životne sredine i društvene aspekte; koordinaciju sa Izvođačem radova i nadzor inženjera tokom perioda izgradnje.
Ministarstvo saobraćaja i pomorstva (MSP)	Institucija odgovorna za saobraćaj (drumski, željeznički, vazdušni) i pomorstvo u Crnoj Gori. MSP je vodeća javna institucija i odgovorna je za unaprjeđenje nacionalnih puteva u Crnoj Gori. UZS je odgovorna za implementaciju predmetnih aktivnosti.
Ministarstvo održivog razvoja i turizma (MORT)	Institucija odgovorna za prostorno planiranje, izgradnju i aspekte životne sredine u odnosu na izradu projekta. MORT je institucija odgovorna za izdavanje građevinske dozvole na zahtjev UZS, kao

Zainteresovana strana	Uloga i veza sa Projektom
	i za monitoring usaglašenosti Projekta sa izdatim dozvolama. Aktivnosti monitoringa sprovodi Odsjek za inspekciju građevinarstva.
Agencija za zaštitu prirode i životne sredine (NEPA)	Uloga NEPA se odnosi na proces procjene uticaja na životnu sredinu u skladu sa nacionalnom legislativom. NEPA je zadužena za kontrolu EIA, organizaciju javnih rasprava, kao i za izdavanje ekološke saglasnosti.
Uprava za inspekcijske poslove (UIP)	Uprava za inspekcijske poslove (UIP) je odgovorna za monitoring Projekta u pogledu usaglašenosti projekta sa nacionalnim zakonodavnim okvirom u oblasti životne sredine. Uprava za inspekcijske poslove (UIP) je angažovana tokom faze izvođenja radova, pri čemu je zadužena za kontrolu implementacije projekta, npr. inspekcija za pitanja koja se odnose na životnu sredinu.
Uprava za nekretnine Crne Gore (UZN)	Izvršni organ za postupak eksproprijacije koji se sprovodi u skladu sa nacionalnim Zakonom o eksproprijaciji i Planom eksproprijacije UZS. Ovaj proces obuhvata javne konsultacije sa zainteresovanim stranama čije će zemljište/objekti biti predmet eksproprijacije, a sve za potrebe implementacije Projekta.
Ministarstvo finansija	Obezbjediavanje finansijskih sredstava za eksproprijaciju. Nadležno za pitanja koja se odnose na vlasništvo nad zemljištem i naknade u okviru procesa eksproprijacije zemljišta na način da ukoliko vlasnici ekspropisane imovine nisu zadovoljni rješenjem o eksproprijaciji ili definisanom naknadom, isti mogu uložiti žalbu Ministarstvu finansija. Ukoliko žalilac nije zadovoljan odlukom po žalbi, isti ima pravo da pokrene sudski postupak kod nadležnih sudova u Crnoj Gori.
Uprava za vode	Nadležni organ za postupak izdavanja vodnih dozvola (izdavanje vodnih uslova, vodne saglasnosti i vodne dozvole), uključujući aktivnosti prije izgradnje novih (i rekonstrukciju postojećih) objekata i drugih radova za koje su potrebni vodni uslovi.
Regionalni vodovod Crnogorsko primorje	Regionalni vodovod je nezavisno preduzeće koje je zaduženo za regionalno vodosnabdijevanje crnogorskog primorja i drugih područja. Naime, njihove aktivnosti se odnose na kaptažu, tretiranje, transport i snabdijevanje vodom za piće sa izvorišta Bolje Sestre. Na ovaj način se vrši vodosnabdijevanje putem Regionalnog sistema vodosnabdijevanja na crnogorskom primorju, pri čemu se voda distribuira u vodovodne sisteme opština Budva, Tivat, Kotor, Herceg Novi, Bar i Ulcinj. Regionalni vodovod je društvo sa ograničenom odgovornošću, čiji osnivač je Vlada Crne Gore. Regionalno vodosnabdijevanje je regulisano zakonom (Zakon o regionalnom vodosnabdijevanju crnogorskog primorja, „Službeni list Crne Gore“ 56/16), dok je odluka o reorganizaciji javnog preduzeća u društvo sa ograničenom odgovornošću definisana Odlukom o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“ (Službeni list Crne Gore 079/17, od 29. novembra 2017. godine). Regionalni vodovod će postaviti novi vodovod na dionici od Budve do Tivta, pri čemu je ovaj projekat usklađen sa Glavnim projektom rekonstrukcije puta Tivat-Jaz. Građevinski radovi na ova dva projekta biće izvedeni istovremeno.

Tranša 3 ESIA dokumentacija za javni uvid / Plan angažovanja zainteresovanih strana

Zainteresovana strana	Uloga i veza sa Projektom
Zainteresovane strane na lokalnom nivou	
Opština Budva, Kotor i Tivat	Projekat se nalazi na teritoriji opština Budva, Kotor i Tivat. Sve tri opštine biće odgovorne za uređenje zelenih površina duž dionica trase koje pripadaju njihovim administrativnim jedinicama.
Javno Komunalno Preduzeće „Vodovod i kanalizacija“, Budva, Kotor i Tivat	U skladu sa članom 35 Zakona o putevima (stav 1, 3, 4, 6) ove institucije su odgovorne za izmještanje postojećih vodovodnih i kanizacionih instalacija u kolovoznu konstrukciju i putni pojas, ukoliko to bude potrebno. Ova preduzeća su pod upravom lokalnih samouprava. Ove institucije su zvanično obavijestile nosioca projekta o svim postojećim i planiranim vodovodnim i kanizacionim cijevima i objektima duž puta na koje bi rekonstrukcija puta mogla imati određeni uticaj.
Crnogorski elektrodistributivni sistem (CEDIS) Podgorica	U skladu sa Članom 35 Zakona o putevima (stav 1, 3, 4, 6) u nadležnosti preduzeća je izmještanje elektro instalacija koje su postavljene u kolovoznu konstrukciju i duž putnog pojasa, ukoliko to bude potrebno. Ova institucija je obavijestila nosioca projekta o postojećim i planiranim električnim instalacijama uz predmetnu dionicu puta, a na koje bi rekonstrukcija puta mogla imati određeni uticaj.
Komunalna preduzeća Budva, Kotor i Tivat	Ove kompanije su odgovorne za prikupljanje otpada na području koje je pod uticajem projekta (PAA) i iste će biti kontinuirano obaviještene o razvoju projekta, a posebno tokom faze izgradnje, i to kako bi se osigurao nesmetan pristup kamionima za prikupljanje otpada.
Turističke organizacije Budva, Kotor i Tivat	S obzirom na sve veći broj turista u okolini i važnost turizma po pitanju ostvarivanja prihoda u predmetnom području, gorepomenute zainteresovane strane će biti kontinuirano informisane o razvoju projekta, tako da turistički operateri (uključujući autobuske prevoznike) mogu da planiraju alternativne rute ukoliko to bude potrebno.
Zainteresovane strane na nivou lokalnih zajednica	
Vlasnici zemljišta/korisnici zemljišta/vlasnici privrednih subjekata čije zemljište će biti predmet eksproprijacije	Ove zainteresovane strane će biti pod direktnim uticajem procesa eksproprijacije koji se sprovodi za potrebe implementacije Projekta. Usljed realizacije Projekta biće sprovedeno fizičko i ekonomsko preseljenje nekih vlasnika zemljišta, korisnika zemljišta i vlasnika privrednih subjekata.
Predstavnici lokalnih zajednica Radanovići, Gornji Grbalj, Savina, Lastva Grbaljska	Predstavnici ove četiri lokalne zajednice aktivno su komunicirali sa UZS, Vladom, opštinama u projektnom području i EBRD i njihovi zahtjevi su, gdje je to bilo moguće, uključeni u revidovanu verziju Glavnog projekta.
Lokalno stanovništvo koje redovno koristi put za potrebe obavljanja aktivnosti putem kojih ostvaruju prihode	Korisnici puta mogu se suočiti sa otežanim pristupom ili zakrčenjem saobraćaja u toku procesa izgradnje. Predmetne zainteresovane strane će takođe imati koristi od unaprijeđenog pristupa i povezanosti puta kada rekonstruisani put bude u funkciji. Očekuje se skraćenje vremena putovanja i bezbjedniji uslovi za vožnju.
Osnovna škola i vrtić u Radanovićima Osnovna škola u Lastvi Grbaljskoj (jedinica škole u Radanovićima) i „Arcadia“ akademija u Radanovićima	Djeca koja putuju u školu moraju imati nesmetan pristup i sigurne uslove za dolazak do škole i vrtića u Radanovićima, do škole u Lastvi Grbaljskoj, kao i do „Arcadia“ akademije. Projekat će nastojati da kontinuirano informiše upravu škole i vrtića, kao i roditelje i djecu o razvoju projekta.
Lokalne zdravstvene ustanove	Nosilac projekta treba da obavještava lokalne zdravstvene

Zainteresovana strana	Uloga i veza sa Projektom
	ustanove o statusu projekta, uključujući bolnicu u Kotoru, kliniku „Fidami Medica“, polikliniku „Hipokrat“ i Zavod za hitnu medicinsku službu Crne Gore, kako bi gorepomenute ustanove bile adekvatno pripremljene.
NVO, ostale organizacije i pojedinci	
NVO uključujući, ali ne ograničavajući se na: <ul style="list-style-type: none"> • NVO „Expeditio“ (Kotor) • NVO „Eko centar Delfin“ (Kotor) • NVO „Naša akcija“ (Kotor) • NVO „Društvo za razvoj ekologije“ (Budva) • NVO „Green Net“ (Budva) • NVO „Green Home“ (Podgorica) • NVO „Ozon“ (Nikšić) • NVO „Asocijacija Egipćana“ (rad sa Romskom populacijom) 	Različite NVO koje su aktivne u predmetnoj oblasti će imati interesovanje za pitanja koja se tiču životne sredine (zaštita životne sredine, zaštita prirodnih resursa i implementacija koncepta održivog razvoja).
Radnici na projektu	Radnici koji će biti angažovani na izgradnji projekta biće obuhvaćeni procedurama zaštite na radu i bezbjedonosnih procedura, dok će za njih biti definisan poseban žalbeni mehanizam. Žalbeni mehanizam će biti definisan i učinjen dostupnim od strane izvođača radova.
Privredni subjekti	
Lokalni privredni subjekti koji se nalaze duž puta	Privrednim subjektima u području pod uticajem projekta će biti potreban pristup njihovim prostorijama tokom faza izgradnje i korišćenja rekonstruisanog puta. Očekuje se da će predmetni privredni subjekti biti pod uticajima koji se odnose na pristup njihovim prostorijama, buku, prašinu i zagađenje - svi predmetni privredni subjekti će biti pod različitim stepenom uticaja, u zavisnosti od vrste poslovnih aktivnosti koje obavljaju.
Telekomunikacione kompanije (Telekom, Mtel, Telenor, Telemach)	U skladu sa Zakonom o putevima, član 35 (stav 1, 3, 4, 6), navedeni privredni subjekti su odgovorni za izmještanje svih telekomunikacionih instalacija koje se postavljaju u kolovoznu konstrukciju i putni pojas, ukoliko to bude neophodno.
Mediji	
Nacionalni javni servis, radio stanice i štampani mediji	Nacionalni mediji su aktivno uključeni u razmjenu informacija i obavještanje u vezi sa Projektom, npr. informacije u vezi sa sastancima koji se odnose na javne konsultacije koje se realizuju u okviru procesa izrade EIA u skladu sa nacionalnim zakonodavnim okvirom su objavljene u domaćim štampanim medijima.
Lokalne TV i radio stanice i štampani mediji iz Budve, Kotora i Tivta	Lokalni mediji su zainteresovani za aktivnosti koje se realizuju u okviru ovog Projekta, koji ima veliki lokalni i nacionalni značaj. Pomenute zainteresovane strane takođe imaju značajnu ulogu u dijeljenju informacija i pružanju informacija lokalnom stanovništvu.

Grupe pod različitim uticajem/osjetljive grupe

Kako bi se osigurala inkluzija u procesu uključivanja zainteresovanih strana, bilo je važno identifikovati pojedince i grupe koje ne bi bilo jednostavno uključiti, kao i one koji mogu biti „pod direktnim ili nesrazmjernim uticajem Projekta zbog njihovog nepovoljnog ili osjetljivog statusa“. Osjetljivost se odnosi na prethodno postojeće stanje koje je nezavisno od Projekta, koje se ogleda u sposobnosti pojedinca ili grupa da pristupe društveno-ekonomskim ili ekološkim resursima ili niskom statusu u odnosu na određene socio-ekonomske pokazatelje (zdravlje, obrazovanje, prihodi, itd.). Pojedinci i grupe okarakterisani kao ugroženi često su manje sposobni da se prilagode socio-ekonomskim ili bio-fizičkim promjenama i mogu imati poteškoća u ostvarivanju koristi od promjena koje donosi Projekat. Kako ugroženost nije adekvatan pojam u ovom kontekstu, umjesto toga projektna dokumentacija koristi izraze poput 'različitih uticaja', 'različito pogođenih grupa' ili 'ciljane podrške'.

Socio-ekonomskim istraživanjem među PAA su identifikovane sledeće grupe koje se nalaze pod različitim uticajima projekta i pojedinci kojima je potrebna ciljana podrška zbog pristupa, barijera u pogledu obrazovanja i/ili znanja jezika, kulturoloških ili drugih aspekata.

- Domaćinstva koja su korisnici socijalne pomoći (5%);
- Domaćinstva u kojima je žena glava porodice (1%);
- Romska domaćinstva nastanjena preko puta aerodroma (2%);
- Domaćinstva koja primaju penziju (33%)¹⁰;
- Domaćinstva koja imaju više od 7 članova porodice (6%);
- Domaćinstva u kojima glava porodice nema završenu srednju školu (25%);
- Domaćinstva koja žive u iznajmljenim kućama/stanovima (2%) ili domaćinstva koja žive na zemljištu koje je u vlasništvu šire porodice (6%);
- Domaćinstva koja nemaju formalni smještaj (1%)¹¹.

Posebno je važno da se grupama i pojedincima koji su identifikovani kao oni koji su osjetljiviji na uticaje projekta pruži prilika da učestvuju u diskusiji po pitanju Projekta, odnosno da im se osigura interakcija.

Prisustvo i značaj grupa pod različitim uticajem projekta će se dalje utvrđivati tokom studija preseljenja/popisa imovine. Postoji mogućnost definisanja različitih mjera u cilju sprječavanja mogućnosti da identifikovane grupe budu nesrazmjerno pod negativnim uticajima, odnosno da se oni ne nađu u nepovoljnom položaju kada su u pitanju koristi koje će nastati usljed realizacije Projekta.

¹⁰ Napomena: Pitanje koje je adresiralo glavni izvor prihoda u domaćinstvu.

¹¹ Napomena: Podaci predstavljaju rezultat SES koji je realizovan u zoni od 50m sa lijeve i desne strane postojećeg puta, među ukupno 98 domaćinstava, realizovanog u februaru 2020. godine.

5. Sažetak aktivnosti uključivanja zainteresovanih strana

5.1 Uvod

Ovo poglavlje opisuje načine uključivanja zainteresovanih strana identifikovanih za potrebe Projekta. Takođe, u ovom poglavlju je predstavljen sumarni pregled aktivnosti koje su do sada realizovane u pogledu angažovanja zainteresovanih strana, kao i plan aktivnosti koje će biti realizovane u toku faze izgradnje i korišćenja rekonstruisanog puta.

5.2 Metode angažovanja zainteresovanih strana i njihova implementacija

U Tabeli 3 su predstavljene metode angažovanja zainteresovanih strana koje su implementirane u prethodnom periodu, kao i metode koje će biti primijenjene u toku izgradnje i korišćenja puta, kao i informacije o do sada implementiranim mjerama. U Tabeli 4 prikazan je hronološki pregled dosadašnjih aktivnosti angažovanja zainteresovanih strana na Projektu. U okviru realizacije Projekat će koristiti metode koje su prikladne za sve zainteresovane strane koje će biti obuhvaćene ovim procesom.

Tabela 3: Metode angažovanja zainteresovanih strana

Metod	Opis metoda
Vrsta sastanka	
Direktni intervju	Direktni ili telefonski intervju sa pojedincima putem polu-strukturiranog vodiča. Intervju mogu biti formalni ili neformalni i pokrivaju veliki broj tema.
Intervju sa ključnim zainteresovanim stranama (KII)	Kvalitativni, dubinski intervju sa pojedincima koji su dobro informisani o relevantnim temama. Razgovori mogu biti formalni ili neformalni, najčešće uz jednostavno korišćenje kontrolne liste sa najvažnijim pitanjima za diskusiju.
Fokus grupe	Unaprijed isplanirane diskusije u malim grupama (od 4 do 12 lica), koje vodi moderator. Diskusije se fokusiraju na temu(e) od posebne važnosti za grupu. Sastanci su osmišljeni tako da se dobiju informacije o preferencijama i mišljenjima u opuštеноj atmosferi. Učesnici se aktivno ohrabruju da izraze svoje mišljenje.
Sastanci sa članovima lokanih zajednica	Javne konsultacije sa članovima zajednice koji se pozivaju da razgovaraju o aspektima Projekta koji su od značaja za njihovu zajednicu. Takvi sastanci se unaprijed najavljuju. Svim subjektima se nudi mogućnost da iskažu svoje mišljenje, a sastanci pokrivaju širok spektar tema.
Upitnik	Instrument za prikupljanje podataka koji je koncizan sa unaprijed definisanim pitanjima osmišljenim na način da pruže konkretne informacije. Upitnici se koriste za istraživanje, odnosno za potrebe olakšavanja procesa realizacije statističke analize.
Dijeljenje informacija	
Internet stranice	Internet stranice predstavljaju digitalnu platformu za objavljivanje informacija vezanih za projekat. Za one koji imaju pristup digitalnim resursima, Internet stranice omogućavaju prikladan način za pregled dokumenata.
Štampani materijali	Sažeci teksta i infografika nude dobar pregled informacija koje treba predstaviti. Mogu se dijeliti na sastancima, postavljati/slati elektronskim putem ili prikazivati na javnim mjestima na oglasnim tablama.
Povratne informacije	
Evaluacioni upitnici	Evaluacioni upitnici su obično dostupni na kraju sastanaka kako bi se učesnicima omogućilo da daju dodatne komentare o Projektu ili o samom sastanku.

Mjere fizičkog distanciranja koja je propisalo Nacionalno koordinaciono tijelo (NKT) usljed pandemije COVID-19 mogu predstavljati ograničenje u pogledu potpune implementacije zahtjeva EBRD, pa će stoga UZS definisati kratkoročne alternativne/dodatne pristupe procesu angažovanja zainteresovanih strana i konsultacija (u toku perioda objavljivanja informacija), kao i dugoročne mjere u ovom pogledu (u periodu nakon objavljivanja informacija). Pogledati poglavlje 5.5. Planirane aktivnosti angažovanja zainteresovanih strana za više detalja. Ove mjere će se ažurirati i mijenjati u skladu sa promjenama koje budu nastajale po pitanju situacije sa pandemijom COVID-19, pa stoga ovaj SEP predstavlja „živ dokument“.

5.3 Aktivnosti realizovane u dosadašnjem toku Projekta

Angažovanje zainteresovanih strana u toku faze izrade Glavnog projekta

UZS je uključena u proces angažovanja svih relevantnih zainteresovanih strana u oblasti koja je pod uticajem Projekta počev od 2016. godine. U periodu od 2016. do 2019. godine, odnosno u fazi izrade i revizije Glavnog projekta, ukupno je realizovano 48 sastanaka i zvaničnih formi komunikacije sa predstavnicima relevantnih opština, javnih preduzeća, lokalnih zajednica i privrednih subjekata. Proces angažovanja zainteresovanih strana se realizuje u kontinuitetu od kada je 2016. godine planska dokumentacija za izradu Idejnog projekta dostavljena Opštini Budva. Nakon što je završen Idejni projekat, UZS je predstavila predloženu trasu puta predstavnicima sve tri opštine u toku 2016. godine. Početna faza procesa angažovanja zainteresovanih strana je obuhvatila sastanke sa predstavnicima sve tri opštine na čijoj teritoriji se nalazi predmetni put (Opština Budva, Opština Kotor i Opština Tivat). Dodatno, predstavnici lokalnih zajednica Lastva Grbaljska su zvanično obaviješteni o fazi izrade Idejnog projekta tokom 2016. godine.

Idejni projekat je dostavljen na odobrenje predložene trase puta relevantnim opštinama tokom 2017. godine. Tokom 2017. godine, proces angažovanja zainteresovanih strana je obuhvatio niz sastanaka i zvaničnih formi komunikacije sa predstavnicima opština i lokalnih zajednica u projektnoj oblasti, pri čemu su predstavnici lokalnih zajednica definisali svoje zahtjeve po pitanju Idejnog projekta i trase puta. Zahtjevi koje su predstavnici lokalnih zajednica iznijeli tokom ove faze su dostavljeni predstavnicima opština, a sve kako bi se osigurala pravovremena i usaglašena revizija Idejnog projekta.

U toku faze izrade Idejnog projekta, predstavnici lokalnih zajednica su 2018. godine dostavili peticiju, putem koje su izrazili svoje nezadovoljstvo izgradnjom Magistralnog puta Tivat-Jaz, pri čemu su iznijeli zahtjeve za niz izmjena koje je potrebno unijeti u Idejni projekat kako bi im se realizacijom Projekta omogućili bolji i efikasniji uslovi za obavljanje svakodnevnih aktivnosti. Predmetna peticija je takođe dostavljena i EBRD, pri čemu su se neki od zahtjeva iz peticije odnosili na smanjenje širine saobraćajnih traka, smanjenje širine razdjelnog ostrva i izgradnju dodatnih kružnih tokova. Pored toga, UZS je dobila zahtjeve za izmjene Idejnog projekta od predstavnika privrednih subjekata u Lastvi Grbaljskoj, koji su naveli da nisu saglasni sa zahtjevima definisanim u peticiji koju su potpisali predstavnici lokalnih zajednica. Privredni subjekti su dostavili svoj zahtjev 2018. godine, pri čemu se jedan privredni subjekt posebno protivio izgradnji kružnog toka na jednoj raskrsnici na kojoj su predstavnici lokalnih zajednica putem peticije prethodno tražili izgradnju dodatnog kružnog toka. UZS je dostavila zvanične odgovore na peticiju i na sve zahtjeve koje su predstavnici lokalnih zajednica i privrednih subjekata iznijeli tokom faze izrade projektovanja.

Dodatno angažovanje zainteresovanih strana koje je UZS kontinuirano sprovodila tokom faze projektovanja se odnosilo na zvaničnu komunikaciju i sastanke sa predstavnicima javnih preduzeća. Predmetni sastanci su održani u cilju usaglašavanja projektnog rješenja sa svim aktivnostima i projektima čija realizacija je planirana od strane javnih preduzeća u nastupajućem periodu, kao i tokom faze rekonstrukcije i modernizacije dionice puta Tivat-Jaz, tj. kako bi se projekat usaglasio sa svim projektima koji se odnose na vodosnabdijevanje i snabdijevanje električnom energijom, itd. Rezultat ovih sastanaka bilo je pružanje informacija UZS o postojećim lokacijama i kapacitetima javnih preduzeća, kao što su postojeći kapaciteti i lokacije trafostanica u projektnoj oblasti. Imajući u vidu činjenicu da će se predmetni projekat realizovati uporedo sa projektom izgradnje i rekonstrukcije Regionalnog sistema vodosnabdijevanja, UZS je sprovodila kontinuiranu komunikaciju i proces angažovanja predstavnika JP Regionalni vodovod crnogorsko primorje u toku faze projektovanja.

UZS, kao Nosilac projekta, je održavala sastanke sa zainteresovanim stranama u lokalnim zajednicama tokom ovog perioda, a sve kako bi se osiguralo da su sve povratne informacije, primjedbe i predlozi lokalnih zajednica evidentirani i uzeti u obzir u fazi finalizacije projektnog rješenja. U toku ove faze nije implementiran sistematičan proces vođenja evidencije o angažovanju zainteresovanih strana, pri čemu su implementirane različite metode po pitanju komunikacije sa zainteresovanim stranama (uključujući konsultacije putem telefona). Nakon prve faze, UZS je nastavila kontinuirano angažovanje zainteresovanih strana putem sastanaka putem u toku kojih zainteresovane strane imaju priliku da iznesu svoja pitanja i primjedbe. Pregled glavnih sastanaka je prikazan u Tabeli 4 u nastavku, dok je više detalja prikazano u Prilogu 2 ovog dokumenta, koji je dostavljen od strane UZS.

Angažovanje zainteresovanih strana tokom faze izrade EIA

Proces EIA počeo je 2019. godine. Angažovanje zainteresovanih strana tokom ove faze je obuhvatilo četiri (4) javne konsultacije u Radanovićima i opštinama Budva, Kotor i Tivat u decembru 2019. godine, gdje je predstavljen nacrt EIA. Pored toga, četiri (4) javna saopštenja su objavljena (na web stranici NEPA i u dnevnim novinama) o procesu izrade EIA. Ove objave odnosile su se na sledeće faze razvoja EIA: 1. Zahtjev za izradu EIA; 2. Odluka o izradi EIA; 3. Obavještenje o završetku izrade EIA; 4. Obavještenje o javnim konsultacijama u svrhu prezentacije EIA.

Angažovanje zainteresovanih strana tokom faze prikupljanja polaznih podataka za potrebe izrade ESIA

Tim međunarodnih konsultanata je angažovan u novembru 2019. godine kako bi se osiguralo da proces procjene uticaja projekta bude usaglašen sa EBRD standardima koji se odnose na životnu sredinu i društveno okruženje, koje prati prethodno uspostavljenu usaglašenost sa crnogorskim nacionalnim standardima u skladu sa kojim je urađen EIA. Tim koji je zadužen za izradu ESIA je posjetio PAA u periodu od 2. do 6. decembra 2019. godine, pri čemu su održali sastanke sa predstavnicima Opštine Tivat i Opštine Kotor, kao i sa predstavnicima lokalnih zajednica Radanovići i Lastva Grbaljska, a sve kako bi se osiguralo da su sve zainteresovane strane obaviještene da se proces procjene uticaja na životnu sredinu (EIA) i izrade ESIA sprovodi istovremeno. Opština Budva je takođe kontaktirana sa zahtjevom za održavanje sastanka, ali povratni odgovor nije dobijen.

Angažovanje zainteresovanih strana tokom faze izrade ESIA studije

Procesi izrade EIA i ESIA su tekli paralelno. Faza izrade ESIA studije je obuhvatila 13 sastanaka sa ključnim zainteresovanim stranama, jednu fokus grupu sa mladima iz škole u Radanovićima, jedan sastanak sa predstavnicima lokalne zajednice Radanovići i intervju sa 98 domaćinstava i 72 privredna subjekta PAA (Pogledati Tabelu 4). Pored toga, uoči socio-ekonomskog istraživanja među domaćinstvima i privrednim subjektima, konsultanti su postavili obavještenja na lokacijama u PAA, pri čemu su informisali lokalne stanovnike o Projektu i procesu izrade ESIA studije, dok su takođe poslata obavještenja putem e-maila svim privrednim subjektima koji posluju u toj oblasti. Nadalje, svaki ispitanik je dobio liflet u kom je objašnjen postupak realizacije aktivnosti, a sve kako bi se osiguralo da su svi ispitanici u potpunosti informisani. Obavještenja o studiji, lifleti koji su dijeljeni i fotografije koje prikazuju lokacije obavještenja se nalaze u prilogima.

Tabela 4: Angažovanje zainteresovanih strana u dosadašnjoj fazi realizacije Projekta

Datum	Prisutne zainteresovane strane (kategorija i broj)	Svrha sastanka
Faza projektovanja		
29. mart 2016. godine	Nikola Arnaut, UZS Predstavnik Opštine Budva	Dostavljanje planske dokumentacije za pripremu Idejnog projekta Opštini Budva, Dopis broj: 02-2658, od 31. marta 2016. godine.
10. oktobar 2016. godine	Nikola Arnaut, UZS Predstavnicima lokalne zajednice Lastva Grbaljska	Dostavljanje informacija lokalnoj zajednici Lastva Grbaljska, Dopis broj: 02-9897/1, od 10. oktobra 2016. godine po pitanju zahtjeva definisanih od strane lokalne zajednice Lastva Grbaljska po pitanju Idejnog projekta.
13. oktobar 2016. godine	Nikola Arnaut, UZS Radojica Poleksić, UZS Direktor „SIMM inženjering“ – Projektant Predstavnik „Via projekt“ – saradnik na projektu Tri predstavnika Opštine Kotor Predsjednik Opštine Kotor Predstavnicima lokalnih zajednica iz Grblja	Sastanak je održan u prostorijama Opštine Kotor, i to u cilju predstavljanja Idejnog projekta.
20. mart 2017. godine	Nikola Arnaut, UZS Predstavnik Opštine Budva	Dostavljanje Idejnog projekta na odobrenje Opštini Budva, Dopis broj: 02-2707/1, od 20. marta 2017. godine.
30. mart 2017. godine	Nikola Arnaut, UZS Predstavnik Opštine Kotor	Dostavljanje Dopisa broj: 02-3160/1, od 30. marta 2017. godine u kom se dostavlja pozitivno mišljenje po pitanju Idejnog projekta za dionicu puta Tivat-Jaz.
25. decembar 2017. godine	Nikola Arnaut, UZS Savjet mjesnih zajednica Grblja	Dostavljanje Dopisa broj: 02-1587/2, od 22. februara 2018. godine, koje je dostavljeno od strane Savjeta mjesnih zajednica Grblja koji su se protivili rekonstrukciji magistralnog puta i zahtijevali izmjene Idejnog projekta na način da isti bude više prilagođen njihovim životnim uslovima.
9. mart 2018. godine	Nikola Arnaut, UZS Savjet mjesnih zajednica Grblja	Dostavljanje Dopisa/Peticije broj: 02/2093/1, od 9. marta 2018. godine, u kom lokalne zajednice navode da se suprotstavljaju rekonstrukciji magistralnog puta i u kom navode niz zahtjeva za izmjene Idejnog projekta.
5. april 2018. godine	Nikola Arnaut, UZS Predstavnik privrednog	Dostavljanje Dopisa br: 02-3105/1, od 5. aprila 2018. godine, u kom vlasnici više privrednih subjekata u Lastvi Grbaljskoj iznose

Tranša 3 ESIA dokumentacija za javni uvid / Plan angažovanja zainteresovanih strana

Datum	Prisutne zainteresovane strane (kategorija i broj)	Svrha sastanka
	subjekta koji se nalazi na dionici puta Tivat-Jaz	mišljenje u kom se navodi da se suprotstavljaju zahtjevima koji su definisani u Peticiji koju su dostavili predstavnici lokalne zajednice Lastva Grbaljska.
4. jul 2018. godine	Nikola Arnaut, UZS	Dostavljanje odgovora na peticiju lokalnih zajednica broj: 02-2093/2, od 4. jula 2018. godine, a koji je upućen svim lokalnim zajednicama u opštini Kotor
16. maj 2019. godine	Nikola Arnaut, UZS Predstavnik JP Regionalni vodovod	Sastanak između predstavnika JP Regionalni vodovod i Uprave za saobraćaj je organizovan u cilju diskusije o izgradnji novog regionalnog cjevovoda, koji će biti izgrađen uporedo sa rekonstrukcijom magistralnog puta
19. mart 2019. godine	Nikola Arnaut, UZS Izvršni direktor Uprave za saobraćaj Šef kabineta Premijera Dva predstavnika lokalnih zajednica iz Grblja	Sastanak je održan u prostorijama Vlade Crne Gore. Glavni predmet sastanka se odnosio na sve potencijalne probleme do kojih može doći tokom izgradnje, kao i na potencijalne mjere ublažavanja uticaja koje bi se mogle primijeniti po tom pitanju. Predstavnici lokalnih zajednica su iskazali svoje mišljenje i dali predloge po ovom pitanju. Dogovoreno je da se može postići kompromis na način da ispunjava zahtjeve lokalnih zajednica u najvećoj mogućoj mjeri.
Faza izrade EIA		
23. decembar 2019. godine	Opština Tivat, 9 prisutnih zainteresovanih strana	Tim koji su činili predstavnici UZS, NEPA, Medix i E3 Consulting sastao se sa zainteresovanim stranama u Tivtu. Svrha javnih konsultacija je bila prezentacija nacionalnog elaborata procjene uticaja na životnu sredinu, kao i razmjena informacija sa članovima zajednice o nacionalnom procesu EIA i međunarodnom procesu ESIA. Sastanak je pružio mogućnost članovima zajednice da iznesu svoje stavove i primjedbe u odnosu na Projekat, kao i da te stavove registruje NEPA, koja je te stavove uzela u obzir u komentarima koje su dostavili Naručiocu projekta u okviru procesa izdavanja dozvole i saglasnosti.
24. decembar 2019. godine	Opština Budva, 8 prisutnih zainteresovanih strana	Tim koji su činili predstavnici UZS, NEPA, Medix i E3 Consulting sastao se sa zainteresovanim stranama u Budvi. Svrha javnih konsultacija je bila prezentacija nacionalnog elaborata procjene uticaja na životnu sredinu, kao i razmjena informacija sa članovima zajednice o nacionalnom procesu EIA i međunarodnom procesu ESIA. Sastanak je pružio mogućnost članovima zajednice da iznesu svoje stavove i primjedbe u odnosu na Projekat, kao i da te stavove registruje NEPA, koja je te stavove uzela u obzir u komentarima koje su dostavili Naručiocu projekta u okviru procesa izdavanja dozvole i saglasnosti.
26. decembar 2019. godine	Opština Kotor, 4 prisutne zainteresovane strane	Tim koji su činili predstavnici UZS, NEPA, Medix i E3 Consulting sastao se sa zainteresovanim stranama u Kotoru. Svrha javnih konsultacija je bila prezentacija nacionalnog elaborata procjene uticaja na životnu sredinu, kao i razmjena informacija sa članovima zajednice o nacionalnom procesu EIA i međunarodnom procesu ESIA. Sastanak je pružio mogućnost članovima zajednice da iznesu svoje stavove i primjedbe u odnosu na Projekat, kao i da te stavove registruje NEPA, koja je te stavove uzela u obzir u komentarima koje su dostavili Naručiocu projekta u okviru procesa izdavanja dozvole i saglasnosti.
26. decembar 2019. godine	Mjesna zajednica Radanovići, 33 prisutnih	Tim koji su činili predstavnici UZS, NEPA, Medix i E3 Consulting sastao se sa zainteresovanim stranama u Radanovićima. Svrha

Datum	Prisutne zainteresovane strane (kategorija i broj)	Svrha sastanka
	zainteresovanih strana	javnih konsultacija je bila prezentacija nacionalnog elaborata procjene uticaja na životnu sredinu, kao i razmjena informacija sa članovima zajednice o nacionalnom procesu EIA i međunarodnom procesu ESIA. Sastanak je pružio mogućnost članovima zajednice da iznesu svoje stavove i primjedbe u odnosu na Projekat, kao i da te stavove registruje NEPA, koja je te stavove uzela u obzir u komentarima koje su dostavili Naručiocu projekta u okviru procesa izdavanja dozvole i saglasnosti.
Faza prikupljanja polaznih podataka za potrebe izrade ESIA studije		
4. decembar 2019. godine	Predstavnici opština Kotor i Tivat	Međunarodni tim koji je zadužen za izradu ESIA studije se sastao sa predstavnicima opština kako bi ih informisao o Projektu, kao i o vremenskom okviru koji planiran za početak implementacije međunarodnog ESIA procesa, pri čemu je ovaj sastanak imao za cilj dobijanje njihovih pitanja, mišljenja i eventualnih primjedbi po pitanju projekta. Tim je takođe prikupio informacije o drugim predstojećim projektima u opštinama kako bi dopunio informacije koje su potrebne za kumulativnu procjenu uticaja. Predstavnici iz UZS su takođe bili prisutni na sastanku.
5. decembar 2019. godine	Predstavnici lokalnih zajednica Radanovići i Lastva Grbaljska	Međunarodni tim zadužen za izradu ESIA studije se sastao sa predstavnicima lokalnih zajednica kako bi ih obavijestio o Projektu, odnosno kako bi ih obavijestio o početku implementacije procesa izrade ESIA studije u skladu sa međunarodnim zahtjevima, kao i kako bi dobio informacije o njihovom viđenju, primjedbama i mišljenju o Projektu. Ovi sastanci su bili od velikog značaja zbog činjenice da su ove dvije lokalne zajednice imale posebne primjedbe na Projekat u toku faze izrade Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu. Predstavnici UZS su takođe bili prisutni na sastanku.
Faza izrade ESIA studije		
5. – 12. februar 2020. godine	Socio-ekonomsko istraživanje među 98 domaćinstava u projektom području	Kao dio socio-ekonomskog istraživanja, istraživački tim organizovao je intervju sa 98 domaćinstava koja žive u zoni od 50m od središnje linije puta Tivat-Jaz (ili neposredno izvan navedene zone). Svrha ovog istraživanja je bila da se domaćinstva informišu o međunarodnom ESIA procesu, kako bi se osiguralo da su zainteresovane strane obaviještene o Projektu i dobila mišljenja, pitanja i povratne informacije o projektu kroz popunjavanje upitnika u okviru socio-ekonomskog istraživanja. Podaci prikupljeni putem upitnika takođe su korišćeni za prikupljanje polaznih podataka o socio-ekonomskim prilikama za potrebe izrade ESIA studije i Okvirnog plana za otkup zemljišta i preseljenje (LARF), odnosno kako bi se identifikovale specifične grupe koje bi mogle biti pod različitim uticajem projekta.
5. – 12. februar 2020. godine	Socio-ekonomsko istraživanje (SES) među 72 privredna subjekta koji su aktivni u projektnoj oblasti	Kao dio socio-ekonomskog istraživanja, istraživački tim organizovao je intervju sa predstavnicima 72 preduzeća koja su smještena na udaljenosti od 50m od centralne linije puta Tivat-Jaz. Svrha ovih sastanaka bila je da se preduzeća informišu o međunarodnom ESIA procesu, odnosno da budu obaviještene o Projektu i da dobiju njihovo mišljenje, pitanja i povratne informacije o projektu kroz popunjavanje upitnika o socio-ekonomskim prilikama. Podaci prikupljeni putem upitnika takođe

Datum	Prisutne zainteresovane strane (kategorija i broj)	Svrha sastanka
		su korišćeni za prikupljanje polaznih podataka za potrebe izrade ESIA studije i LARF.
10. – 21. februar 2020. godine	<p>Predstavnici 13 glavnih zainteresovanih strana¹¹ u projektnoj oblasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • OŠ „Nikola Đurković“ • „Arcadia“ Akademija • Klinika „Fidami Medica“ • Poliklinika „Hipokrat“ • Bolnica Kotor • Opština Kotor • Opština Tivat • Komunalno preduzeće Budva • Komunalno preduzeće Kotor • Komunalno preduzeće Tivat • Lokalna turistička organizacija Budva • Lokalna turistička organizacija Kotor • Lokalna turistička organizacija Tivat 	<p>Kao dio socio-ekonomskog istraživanja, KII su održani sa predstavnicima različitih institucija u projektnoj oblasti, uključujući opštine, škole, zdravstvene ustanove, komunalna preduzeća i lokalne turističke organizacije. Svrha sastanaka bila je informisanje institucija o međunarodnom ESIA procesu, obavještanje o projektu, dobijanje mišljenja pitanja i povratnih informacija o Projektu, kao i dopunjavanje podataka koji se odnose na polazno stanje o socio-ekonomskim prilikama za potrebe izrade ESIA studije koji su prikupljeni u okviru direktnih intervjua i prikupljenih sekundarnih podataka. Sastanke je obavio tim lokalnih konsultanata.</p>
21. februar 2020. godine	Fokus grupe sa: učenicima (djecom) u školi u Radanovićima	<p>Kao dio socio-ekonomskog istraživanja, održana je fokus grupa sa manjom grupom učenika škole u Radanovićima kako bi saslušali njihova pitanja, mišljenja i eventualna pitanja o projektu, a takođe i kako bi se dopunili podaci o polaznom stanju za potrebe izrade ESIA studije koji su prikupljeni putem direktnih intervjua i sekundarnih podataka. Dodatna fokus grupa oranizovana je sa djecom-učenicima škole. Sastanke je obavio tim lokalnih konsultanata.</p>
12. februar 2020. godine	Sastanak sa predstavnicima mjesne zajednice u Radanovićima, 9 učesnika.	<p>Kao dio projektnih aktivnosti koje su usmjerene na transparentnu i otvorenu komunikaciju sa lokalnim zajednicama, održan je sastanak sa lokalnom zajednicom Radanovićima. Svrha sastanka se odnosila na informisanje mještana o Glavnom projektu rekonstrukcije puta, u skladu sa zahtjevima da se to učini tokom nacionalnih konsultacija o EIA. UZS je poslala učesnicima pozivnice za sastanak i prezentovala projekat i potencijalne izmjene svim učesnicima sastanka. Konsultanti koji su prisustvovali sastanku predstavili su prisutnim članovima kratak izvještaj o ESIA studiji (2 str).</p>

5.4 Rezultati angažovanja zainteresovanih strana

Tokom procesa angažovanja zainteresovanih strana iznesena su sljedeća pitanja i problemi (Tabela 5):

Tabela 5: Dostavljena pitanja i odgovori

Pitanje:	Odgovor UZS:
<p>Glavni projekat: Lokalne zajednice su izrazile zabrinutost u vezi sa Glavnim projektom, uključujući potpisanu peticiju dostavljenu UZS. Rasprava o lokaciji kružnih tokova, pothodnika i prelaza za ljude i stoku, razdjelnom ostrvu, i razlikama između lokalnih i nacionalnih prostornih planova kao i zahtjev za sužavanje puta na 3 saobraćajne trake umjesto 4, na određenim dionicama.</p>	<p>UZS i glavni projektant su uzeli u obzir pomenute smjernice u najvećoj mogućoj mjeri, gdje je izvodljivo i promijenili izgled projekta tako da se maksimalno udovolji zahtjevima zajednice. Na posljednjem sastanku sa predstavnicima mjesne zajednice Radanovići u februaru 2020. godine, UZS će se konsultovati sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja u cilju sagledavanja broja stoke i aktivnih gazdinstava u predmetnom području, da bi se pronašlo pogodno rješenje za prelaz stoke.</p>
<p>Bezbjednost na putu: Bezbjednost na putu je takođe veoma bitno pitanje, posebno u blizini OŠ "Radanovići". Održani su konsultativni sastanci sa članovima lokalne zajednice, predstavnicima uprave škole i djecom koja pohađaju školu, a sve u cilju razmatranja mjera ublažavanja uticaja nastalih usljed povećanja obima saobraćaja i brzine na putu, a do kojih će doći usled realizacije Projekta.</p> <p>Škola u Radanovićima snažno podržava kampanju za podizanje svijesti. U blizini škole se nalazi pothodnik koji je ranije bio veoma neuredan, pa su predstavnici škole i lokalnog javnog preduzeća uredili pothodnik, što je dovelo do povećanja broja djece koja koriste isti. Škola u Radanovićima ima dvije zasebne jedinice: osim jedinice koja se nalazi u Radanovićima, postoji još jedna u Lastvi kod koje ne postoji pothodnik, pa je stoga signalizacija veoma bitna.</p>	<p>Pomenuti problemi su uzeti u obzir pri projektovanju puta, a preporučene mjere će uključivati maksimalno ograničenje brzine, postavljanje ležećih policajaca, signalizacije u blizini škole, kao i implementaciju kampanje za podizanje svijesti u školama.</p>
<p>Pitanja koja se odnose na životnu sredinu: Pitanja o životnoj sredini obuhvataju pitanja koje se odnose na buku, saobraćaj, otpadne vode, itd. i zahtjeve koji treba da osiguraju da se glavnim projektom obezbijedi mehanizam zaštite od učestalosti poplava u ovoj oblasti, što je istaknuto od strane zainteresovanih strana iz „Arcadia“ akademije, Opštine Kotor i javnih preduzeća iz sve tri opštine u projektnoj oblasti. Opština Kotor je zatražila poseban sastanak sa UZS na temu plavljenja.</p>	<p>Odgovori su dostavljeni „Arcadia“ akademiji i „M-club“ d.o.o. Budva na osnovu dopisa od strane Arcadia Academy i „M-club“ d.o.o. Budva po pitanju problema plavljenja. Dodatno, UZS je održala zasebne sastanke sa vlasnikom „M-club“ i predstavnicima Opštine Kotor (uključujući opštinski sektor za upravljanje vodama).</p> <p>Potvrđeno je da su mjere zaštite od poplave uključene u glavni projekat i da će se izvršiti pregled projekta odvodnje prije početka izvođenja radova kao dio ESAP kako bi se potvrdilo da su rizici povezani sa odvodnjom i poplavama na odgovarajući način tretirani u okviru glavnog projekta.</p>
<p>Pitanja koje se odnose na vlasništvo nad zemljištem i pitanja vezana za otkup/eksprijaciju zemljišta: Pitanja vezana za vlasništvo nad zemljištem i otkup/eksprijaciju zemljišta su pokrenuta tokom</p>	<p>UZS je navela da se Projekat realizuje u skladu sa zahtjevima EBRD, kao i u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom. Žalbe koje se odnose na vlasništvo nad zemljištem i kompenzaciju će biti riješena putem</p>

Pitanje:	Odgovor UZS:
<p>faze projektovanja i procjene uticaja. Zainteresovane strane su postavile pitanja u vezi sa prostornim planovima – posebno u pitanja koja se odnose na neusklađenost nacionalnog prostornog plana s lokalnim prostornim planom. Glavni projekat je usklađen sa državnim prostornim planom, ali ne i sa lokalnim prostornim planom. Crnogorsko zakonodavstvo propisuje da državni prostorni plan ima prednost nad lokalnim prostornim planom. Zainteresovane strane su takođe tražile poređenje sa austrougarskim mapama, pri čemu su dodatno tražili da budu informisani o načinima kompenzacije.</p>	<p>zvaničnih sudskih procesa.</p>
<p>Privredni subjekti u PAA: Privredni subjekti koji se nalaze duž trase puta se većinom nalaze pored puta, pa je zbog toga veliki broj preduzeća zabrinut zbog gubitka pristupa objektima i parking prostora usljed realizacije Projekta. Često i konstantno angažovanje zainteresovanih privrednih subjekata, posebno kada elaborati eksproprijacije budu finalizovan, je potrebno kako bi se osigurala odgovarajuća kompenzacija za sve gubitke nastale usljed realizacije Projekta, a sve u skladu sa UR5.</p>	<p>UZS je naglasila da će svim privrednim subjektima biti omogućen pristup novom putu.</p>
<p>Turistička organizacija Budva, Kotor i Tivat: Turističke organizacije snažno podržavaju realizaciju Projekta, pri čemu navode da su istraživanja među turistima u predmetnoj oblasti pokazala da se problemi koje su turisti istakli u najvećoj mjeri odnose na gužve u saobraćaju i kvalitet infrastrukture. Smatraju da modernizovani put neće samo riješiti pitanje koje se odnosi na zagušenje saobraćaja, već i da će potencijalno dovesti do novih investicija u predmetnoj oblasti kada su u pitanju turistički operateri.</p>	<p>UZS je navela da su u potpunosti saglasni sa komentarima turističkih organizacija.</p>
<p>Zdravstvene ustanove: Zdravstvene ustanove sa kojima se vodila komunikacija tokom faze izrade ESIA studije su navele da očekuju pozitivne uticaje usljed realizacije Projekta, pri čemu su naveli da ne očekuju da će smanjenje gužvi u saobraćaju dovesti do skraćenja vremena putovanja za pacijente i smanjenja utrošenog vremena koje nastaje zbog kašnjenja pacijenata na preglede, već i da će modernizovani put na ovaj način doprinijeti smanjenju broja saobraćajnih nezgoda.</p>	<p>Nije potrebno dati odgovor.</p>
<p>Komunalna preduzeća u Budvi, Kotoru i Tivtu: Komunalna preduzeća su skrenula pažnju na efikasniju koordinaciju aktivnosti, posebno tokom perioda rekonstrukcije puta, a sve to da bi se osigurao bolji pristup kamionima za sakupljanje otpada, pri čemu je stalni pristup sanitarnoj deponiji Možura od posebne važnosti. Takođe, zaključili su da je postoji povećana potreba za prikupljanjem otpada u toku turističke sezone. Komunalna preduzeća iz Budve, Kotora i Tivta</p>	<p>UZS je navela da su pitanja koja su naglašena od strane javnih preduzeća obuhvaćena Glavnim projektom.</p>

Pitanje:	Odgovor UZS:
<p>su istakla problem poplava u području projekta i skrenula pažnju da je neophodno poboljšati drenažni sistem. Stubove za rasvjetu bi trebalo postaviti što je dalje moguće od puta kako bi se spriječila potencijalna oštećenja, pri čemu su naveli da projektom moraju biti predviđene i lokacije za kante za odlaganje otpada.</p>	

Generalno, UZS je zauzela pažljiv i odgovoran odnos kada su u pitanju sve ad hoc komunikacije koje su bile inicirane od strane pojedinaca predstavnika lokalne zajednice, bilo e-poštom, telefonom ili lično. UZS održava dobre veze sa lokalnom zajednicom i dostupan je svim zainteresovanim stranama za eventualna pitanja ili diskusije. Odgovori UZS na neka od postavljenih pitanja i zabrinutosti zainteresovanih strana do sada nisu formalno bilježena od strane UZS prevashodno zbog neformalne i ad hoc prirode komunikacije van formalnih javnih konsultacija. Potrebno je uzeti u obzir informaciju da su UZS i glavni projektant izmijenili projekat gdje je to bilo izvodljivo. Pitanja koja su definisana od strane zainteresovanih strana, a u skladu sa kojima je dopunjen Glavni projekat su sledeća:

- Smanjenje širine saobraćajnih traka sa 3,5m na 3,25m;
- Projektovanje novog kružnog toka na lokaciji Čeren;
- Projektovanje novog kružnog toka na lokaciji Ljiljanići;
- Projektovanje novog kružnog toka na lokaciji Glavatske kuće;
- Dodatni prekidi razdjelnog ostrva kako bi se omogućilo polukružno okretanje na 2 lokacije u Radanovićima;
- Budući pothodnik u blizini škole u Radanovićima će biti pomjeren za cca 30m prema Budvi.

5.5 Buduće aktivnosti po pitanju angažovanja zainteresovanih strana

Planirane aktivnosti po pitanju angažovanja zainteresovanih strana, koje obuhvataju potencijalne alternativne pristupe usljed pandemije COVID-19 date su u Tabeli 6 u nastavku:

Tranša 3 ESIA dokumentacija za javni uvid / Plan angažovanja zainteresovanih strana

Tabela 6: Planirane aktivnosti po pitanju angažovanja zainteresovanih strana

Zainteresovane strane	Aktivnost	Materijal za informisanje	Vremenski okvir/učestalost	Nadležnost	Alternativni pristup usled pandemije COVID-19
Objavlivanje informacija o procjeni uticaja na životnu sredinu i društveno okruženje					
Sve zainteresovane strane	<p>Javni uvid u ESIA paket</p> <p>Glavna ESIA studija i pripadajući prilozi će biti objavljeni na Internet stranicama EBRD i UZS, kao i web sajtovima Opštine Budva, Opštine Kotor i Opštine Tivat, i 2 lokalne zajednice i to na crnogorskom i engleskom jeziku (adrese date u Poglavlju 8 ovog dokumenta). Netehnički rezime (NTS) će takođe biti dostupan, pri čemu će u ovom dokumentu biti prikazan kratak pregled glavnih elemenata procjene uticaja, na netehničkom jeziku.</p> <p>Štampane verzije cjelokupnog ESIA paketa dokumentacije će biti dostupne na svakoj od gorenavedenih lokacija, kao i u mjesnim zajednicama Radanovići i Lastva Grbaljska (Poglavlje 8), dok će takođe biti dostupne i elektronske verzije na istim lokacijama koje će se moći preuzeti.</p> <p>Štampane kopije NTS takođe će biti obezbijeđene na svakoj lokaciji.</p> <p>Javno obavještenje će biti dato u lokalnim medijima, pri čemu će u ovom obavještenju biti navedene lokacije na kojima će ESIA izvještaj biti dostupan. Vrijeme i lokacije budućih konsultativnih sastanaka će takođe biti navedeni u obavještenjima.</p>	ESIA dokumentacija za objavlivanje	Odmah nakon donošenja odluke o uspostavljanju javnog interesa.	UZS	Pristup se neće mijenjati, osim činjenice da su javne konsultacije trenutno zaustavljene usljed pandemije COVID-19. UZS će kontinuirano pratiti smjernice NKT i nadležnih zdravstvenih institucija, pa će sastanci biti organizovani kada se budu stekli uslovi za to.
Naselja koja su pod najvećim	Konsultativni sastanci sa zainteresovanim stranama u cilju	ESIA studija (koja sadrži Okvirni plan	U toku perioda od 120 dana za	UZS	Pristup se neće mijenjati, osim činjenice da su javne konsultacije

Tranša 3 ESIA dokumentacija za javni uvid / Plan angažovanja zainteresovanih strana

Zainteresovane strane	Aktivnost	Materijal za informisanje	Vremenski okvir/učestalost	Nadležnost	Alternativni pristup usled pandemije COVID-19
<p>uticajem Projekta, posebno Radanovići, Prijedor i Lastva Grbaljska</p> <p>*Dodatne lokacije će biti definisane ukoliko to bude potrebno (očekuje se održavanje najviše 5 sastanaka)</p>	<p>diskusije o ESIA studiji</p> <p>Sastanci sa zainteresovanim stranama će biti organizovani u naseljima koja su pod najvećim uticajem Projekta, sa ciljem diskusije o glavnim pitanjima koja se odnose na identifikovane uticaje na životnu sredinu i društveno okruženje, potencijalne mjere ublažavanja i upravljanja uticajima, planovima za kontinuirano angažovanje zainteresovanih strana, kao i o predloženom žalbenom mehanizmu. Informacije koje se odnose na sledeću fazu studije (cenzus i popis imovine onih domaćinstava i privrednih subjekata čiji posjedi će biti pod uticajem Projekta) će takođe biti podijeljeni sa zainteresovanim stranama.</p>	<p>upravljanja životnom sredinom i društvenim okruženjem) i Netehnički rezime (NTS)</p> <p>Plan angažovanja zainteresovanih strana (SEP)</p> <p>Okvirni plan za otkup zemljišta i preseljenje (LARF)</p>	<p>javni uvid u ESIA studiju</p>		<p>trenutno zaustavljene usljed pandemije COVID-19. UZS će kontinuirano pratiti smjernice Vlade Crne Gore i nadležnih zdravstvenih institucija, pa će sastanci biti organizovani čim to bude moguće. Ukoliko javne konsultacije još uvijek ne budu dozvoljene nakon isteka 60 dana od planiranih 120 dana za javni uvid u dokumentaciju, alternativni pristup će obuhvatiti konsultacije sa predstavnicima lokalnih zajednica putem telefona ili putem Interneta. Predstavnici lokalnih zajednica će takođe biti podstaknuti da šalju svoje komentare ili povratne informacije u pisanoj formi, kako putem e-mejla, tako i putem pošte.</p>
<p>Škola u Radanovićima i zasebna jedinica škole u Lastvi Grbaljskoj</p>	<p>Konsultativni sastanci sa predstavnicima škole u Radanovićima</p> <p>Biće organizovani sastanci sa nastavnicima, roditeljima i predstavnicima škole, kao i sa učenicima, kako bi se dobile informacije i inputi koji će biti usmjereni na kreiranje efikasne i praktične kampanje za bezbjednost na putu za učenike ovih škola. Predviđeno je održavanje dva sastanka: prvi sastanak će biti usmjeren na razmjenu ideja i predloge mjera ublažavanja uticaja, dok će cilj drugog sastanka biti definisanje zajedničkog rješenja po pitanju kampanje</p>	<p>ESIA studija (koja sadrži Okvirni plan upravljanja životnom sredinom i društvenim okruženjem) i Netehnički rezime (NTS)</p>	<p>U toku perioda od 120 dana za javni uvid u ESIA studiju – 2 sastanka</p>	<p>UZS</p>	<p>Pristup se neće mijenjati, osim činjenice da su javne konsultacije trenutno zaustavljene usljed pandemije COVID-19. UZS će kontinuirano pratiti smjernice Vlade Crne Gore i nadležnih zdravstvenih institucija, pa će sastanci biti organizovani čim to bude moguće. Ukoliko javne konsultacije još uvijek ne budu dozvoljene nakon isteka 60 dana od planiranih 120 dana za javni uvid u dokumentaciju, alternativni pristup će obuhvatiti</p>

Tranša 3 ESIA dokumentacija za javni uvid / Plan angažovanja zainteresovanih strana

Zainteresovane strane	Aktivnost	Materijal za informisanje	Vremenski okvir/učestalost	Nadležnost	Alternativni pristup usled pandemije COVID-19
	za bezbjednost na putu.				konsultacije sa predstavnicima lokalnih zajednica putem e-mejla. Relevantne zainteresovane strane će dobiti ciljana pitanja koja će pomoći da se postigne cilj predmetne aktivnosti, i to na isti način i u istom kvalitetu u kom bi to bilo ostvareno ukoliko bi bilo omogućeno održavanje konsultativnih sastanaka.
Sve zainteresovane strane	Implementacija žalbenog mehanizma Proces vođenja evidencije o svim žalbama u Registru žalbi će biti nastavljen, dok UZS ima obavezu da podnosioca žalbe obavijesti o prijemu iste u roku od 7 kalendarskih dana (ukoliko žalba nije dostavljena anonimno). (Više informacija se može naći u Poglavlju 6: Mehanizam za odgovor na žalbe).	Plan angažovanja zainteresovanih strana (SEP) Okvirni plan za otkup zemljišta i preseljenje (LARF) Obrazac za žalbe	Proces će početi kada započne zvanični proces javnih konsultacija i biće nastavljen u toku faze javnog uvida, faze izgradnje i faze korišćenja novog puta.	UZS	Nisu potrebne izmjene u pristupu, imajući u vidu da je isti već definisan na način da se žalbeni proces sprovodi bez direktnog kontakta sa zainteresovanim stranama.
Angažovanje zainteresovanih strana u toku faze izgradnje					
Sve zainteresovane strane	Obavještenje o početku izvođenja radova Obavještenje o početku izvođenja radova će biti realizovano putem postavljanja velikog/velikih bilborda na kojima će biti objavljeni datumi početka i završetka izvođenja radova	Obavještenje Oglasne table	Prije početka izvođenja građevinskih radova	UZS i Izvođač radova	Pristup sprovođenju ove aktivnosti ne iziskuje izmjene.
Naselja koja su pod najvećim uticajem Projekta, posebno Radanovići,	Postavljanje kutija za dostavljanje žalbenih obrazaca, predloga i žalbi Kutije za dostavljanje žalbi će biti postavljene na vidljivim i jasno označenim	Obrazac za žalbe	Prije početka izvođenja radova	UZS i Izvođač radova	Pristup ovoj aktivnosti već obuhvata proces upravljanja žalbama bez direktnog kontakta sa zainteresovanim stranama, a posebno u slučaju ukoliko isti

Tranša 3 ESIA dokumentacija za javni uvid / Plan angažovanja zainteresovanih strana

Zainteresovane strane	Aktivnost	Materijal za informisanje	Vremenski okvir/učestalost	Nadležnost	Alternativni pristup usled pandemije COVID-19
Prijevor i Lastva Grbaljska *Dodatne lokacije će biti definisane ukoliko to bude potrebno (očekuje se održavanje najviše 5 sastanaka)	lokacijama na gradilištu kako bi se svim relevantnim zainteresovanim stranama (članovi lokalnih zajednica i radnici angažovani na izgradnji) omogućilo dostavljanje žalbi ili sugestija u pisanoj formi. Kutija će se kontrolisati na sedmičnom nivou, a žalbe će se prosleđivati UZS na dalji postupak.				žele da izbegnu dostavljanje žalbi na štampanim obrascima. Svakako, antiseptička sredstva za dezinfekciju ruku će takođe biti postavljena pored kutija za dostavljanje žalbi.
Lokalna domaćinstva, privredni subjekti i NVO koji su pod uticajem Projekta	Mjesečni sastanci sa zainteresovanim stranama UZS je preuzela obavezu organizovanja mjesečnih sastanaka sa zainteresovanim stranama, a posebno sa domaćinstvima i privrednim subjektima koji su pod uticajem projekta, kao i sa relevantnim NVO. Informacije o vremenu i lokaciji održavanja sastanaka će biti objavljene na internet stranici UZS, kao i na Internet stranicama Opštine Budva, Opštine Kotor i Opštine Tivat. Takođe, zainteresovane strane koje su prepoznate kao one koje imaju najviše interesovanja za projektne aktivnosti će biti obaviještene putem mejla. Vodiće se evidencija o svim sastancima.	Novosti o projektnim aktivnostima Pružanje informacija o programu izgradnje i svim potencijalnim ograničenjima pristupa koja se odnose na lokalne zajednice. Informisanje lokalnih zajednica o kodeksu ponašanja i očekivanom ponašanju radnika. Objavljivanje oglasa za poslove na lokalnom nivou, kao i oglasa o drugim vrstama nabavke usluga na lokalnom nivou.	Kvartalno tokom faze izgradnje	UZS	Javne konsultacije su trenutno zaustavljene usljed pandemije COVID-19. UZS će kontinuirano pratiti smjernice Vlade Crne Gore i nadležnih zdravstvenih institucija, pa će sastanci biti organizovani čim to bude moguće. Ukoliko javne konsultacije još uvijek ne budu dozvoljene tokom faze izgradnje, alternativni pristup ovoj aktivnosti će obuhvatiti konsultacije putem telefona ili onlajn sastanke sa relevantnim zainteresovanim stranama.
Nacionalni, regionalni i lokalni upravni organi	Sastanci sa nacionalnim, regionalnim i lokalnim upravnim organima Sastanci će biti održani u cilju informisanja navedenih zainteresovanih strana o	Informisanje o napretku projekta	U kontinuitetu tokom izgradnje	UZS	Javne konsultacije su trenutno zaustavljene usljed pandemije COVID-19. UZS će kontinuirano pratiti smjernice Vlade Crne Gore i nadležnih zdravstvenih

Tranša 3 ESIA dokumentacija za javni uvid / Plan angažovanja zainteresovanih strana

Zainteresovane strane	Aktivnost	Materijal za informisanje	Vremenski okvir/učestalost	Nadležnost	Alternativni pristup usled pandemije COVID-19
	napretku projekta, odnosno kako bi im se pružila prilika da postavljaju pitanja.				institucija, pa će sastanci biti organizovani čim to bude moguće. Ukoliko javne konsultacije još uvijek ne budu dozvoljene tokom faze izgradnje, alternativni pristup ovoj aktivnosti će obuhvatiti konsultacije putem telefona ili onlajn sastanke sa relevantnim zainteresovanim stranama.
Škola u Radanovićima – jedinica u Radanovićima i u Lastvi Grbaljskoj	<p>Kampanja za podizanje svijesti o bezbjednosti na putu</p> <p>Kontinuirana kampanja za podizanje svijesti o bezbjednosti na putu sa obje jedinice škole u Radanovićima.</p>	<p>Informisanje o napretku projekta</p> <p>Plan za bezbjednost na putu</p>	U kontinuitetu tokom izgradnje	UZS	Javne konsultacije su trenutno „na čekanju“ usled pandemije COVID-19. UZS će kontinuirano pratiti smjernice Vlade Crne Gore i nadležnih zdravstvenih institucija, pa će sastanci biti organizovani čim to bude moguće. Ukoliko javne konsultacije još uvijek ne budu dozvoljene tokom faze izgradnje, alternativni pristup ovoj aktivnosti će obuhvatiti konsultacije putem telefona ili onlajn sastanke sa relevantnim zainteresovanim stranama.
Angažovanje zainteresovanih strana u toku faze korišćenja rekonstruisanog puta					
Lokalna domaćinstva, privredni subjekti i NVO koji su pod uticajem Projekta	<p>Kontinuirano angažovanje zainteresovanih strana</p> <p>Sastanci će biti organizovani u cilju procjene viđenja koje zainteresovane strane imaju po pitanju efikasnosti mjera ublažavanja uticaja/mjera unaprijeđenja i upravljanja. Način i učestalost ovih sastanaka još uvijek nije definisan. UZS će pripremati izvještaje o napretku, pri čemu</p>	Izvještaji o napretku, uključujući kratak pregled dostavljenih žalbi	U kontinuitetu tokom korišćenja rekonstruisanog puta	UZS	Javne konsultacije su trenutno „na čekanju“ usled pandemije COVID-19. UZS će kontinuirano pratiti smjernice Vlade Crne Gore i nadležnih zdravstvenih institucija, pa će sastanci biti organizovani čim to bude moguće. Ukoliko javne konsultacije još uvijek ne budu dozvoljene tokom faze

Tranša 3 ESIA dokumentacija za javni uvid / Plan angažovanja zainteresovanih strana

Zainteresovane strane	Aktivnost	Materijal za informisanje	Vremenski okvir/učestalost	Nadležnost	Alternativni pristup usled pandemije COVID-19
	<p>će iste dostavljati i dijeliti sa zainteresovanim stranama. U izvještajima će biti predstavljen kratak pregled projektnih aktivnosti, kao i izvještaji o svim aktivnostima koje su realizovane kako bi se odgovorilo na probleme koji nastaju u toku projekta ili dostavljene žalbe.</p>				<p>izgradnje, alternativni pristup ovoj aktivnosti će obuhvatiti konsultacije putem telefona ili onlajn sastanke sa relevantnim zainteresovanim stranama.</p>

5.5.1 Objavljivanje Studije procjene uticaja na životnu sredinu i društvo (ESIA)

Sljedeća dokumentacija će biti javno dostupna na crnogorskom i engleskom jeziku:

- ESIA izvještaj i prilozi
- Netehnički rezime (NTS)
- Okvir za upravljanje životnom sredinom i društvom u toku izgradnje (FW-CESMP)
- Plan upravljanja zainteresovanih strana (SEP)
- Okvirni plan za otkup zemljišta i preseljenje (LARF)
- Okvirni plan upravljanja biodiverzitetom (F-BAP)

Usljed pandemije COVID-19 do koje je došlo tokom 2020. godine, planovi koji se odnose na javni uvid i proces konsultacija u kontekstu ESIA dokumentacije su morali biti izmijenjeni. Planovi za javni uvid u ESIA dokumentaciju su morali biti izmijenjeni na način da su usaglašeni sa EBRD smjernicama za primjenu UR10, u kom je dat predlog načina za nastavak procesa angažovanja zainteresovanih strana na bezbjedan i siguran način. Usljed ograničenja koja se odnose na kretanje, nije moguće održati planirane javne konsultacije sa lokalnim zajednicama. Revidovani pristup ovim aktivnostima se odnosi na objavljivanje ESIA dokumentacije na Internet stranicama UZS, EBRD, Opštine Budva, Opštine Kotor i Opštine Tivat, kao i na kontaktiranju predstavnika opština i lokalnih zajednica u cilju njihovog informisanja o dostupnosti predmetne dokumentacije. Zainteresovane strane sa kojima se realizovale konsultacije tokom faze izrade ESIA studije će biti informisane o mjestima na kojima će predmetna dokumentacija biti dostupna putem lokalnih medija. Predmetna dokumentacija će biti dostupna u periodu od 120 dana. Zainteresovane strane će imati priliku da daju svoje komentare u toku ove faze, pri čemu će komentari biti razmatrani u fazi pripreme finalne verzije ESIA studije. Pristup javnim konsultacijama i upravljanju žalbama će biti kontinuirano kontrolisan, u odnosu na razvoj situacije u odnosu na pandemiju COVID-19. Sastanci sa predstavnicima naselja Radanovići i škole u Radanovićima će biti održani čim to uslovi budu dozvoljavali, što se posebno odnosi na sastanke koji će imati za cilj kreiranje kampanje za zdravlje i bezbjednost učenika u školama.

5.5.2 Nadležnosti po pitanju angažovanja zainteresovanih strana

Na nivou Projekta, UZS ima glavnu odgovornost i nadležnost za obavljanje aktivnosti angažovanja zainteresovanih strana. G-din Arnaut je glavna kontakt osoba u UZS odgovorna za žalbeni mehanizam (sve kontakt informacije se nalaze u Poglavlju 8).

5.5.3 Angažovanje zainteresovanih strana tokom faze izgradnje

Očekuje se da će izgradnja Projekta započeti 2021. godine, pri čemu je planirano trajanje radova oko 24 mjeseca. Tokom ovog perioda, prioritet će biti angažovanje sa lokalnim zajednicama koje su najbliže građevinskim radovima, i onim receptorima koji su identifikovani kao osjetljivi. Oni će biti informisani o građevinskim aktivnostima i pružaće im mogućnosti za postavljanje pitanja i dostavljanje žalbi.

UZS i Izvođač radova (kada bude izabran) će imenovati kontakt osobe kojima se zainteresovane strane mogu obratiti tokom faze izgradnje. Ovi pojedinci će biti u mogućnosti da odgovore na pitanja o Projektu, prikupе povratne informacije i pruže informacije zainteresovanim stranama kroz sastanke i štampani materijal. UZS se obavezala da organizuje mjesečne sastanke sa zainteresovanim stranama u okviru ovog Projekta, a posebno sa domaćinstvima i privrednim subjektima koji su pod uticajem Projekta. Informacije o vremenu i lokaciji održavanja sastanaka će biti objavljene na Internet stranici UZS i na stranicama Opštine Budva, Opštine Kotor i Opštine Tivat. Pozivna pisma će takođe biti poslata zainteresovanim stranama, putem e-mejla. Dodatno, vodiće se evidencija, odnosno zapisnici sa svih sastanaka.

Redovni sastanci će se takođe održavati sa nacionalnim, regionalnim i lokalnim nadležnim organima, pri čemu će im na ovim sastancima biti predstavljene informacije o realizaciji projektnih aktivnosti, dok će takođe imati priliku da postavljaju pitanja o projektu. Po potrebi, biće održani i ciljani sastanci o specifičnim tehničkim pitanjima u vezi sa Projektom.

Angažovanje zainteresovanih strana će se nastaviti tokom čitavog perioda izgradnje i mjere koje su navedene u ESMP projekta će biti implementirane. Ovaj proces će obuhvatiti sledeće aktivnosti:

- Pružanje informacija lokalnim zajednicama o planu izgradnje i svim potencijalnim ograničenjima pristupa;
- Informisanje lokalnih zajednica o kodeksu ponašanja radnika i očekivanom ponašanju;
- Oglašavanje mogućnosti za zapošljavanje na lokalnom nivou i drugih mogućnosti za lokalne nabavke;
- Diskusije u vezi sa različitim planovima upravljanja koji se odnose na Projekat, uključujući Plan upravljanja biodiverzitetom, Kodeks ponašanja radnika, Plan upravljanja saobraćajem tokom izgradnje, Plan reagovanja u vanrednim situacijama, itd.;
- Kontinuirano podizanje svijesti o Žalbenom mehanizmu i sumarni pregled dostavljenih žalbi i rješenja po žalbama;
- Kontinuirani program podizanja svijesti o bezbjednosti na putevima sa obje jedinice škole u Radanovićima: jedinica Radanovići i jedinica Lastva.

U okviru Projekta će biti izrađen i plan angažovanja zainteresovanih strana (.xlsx) koji detaljnije opisuje aktivnosti po pitanju budućeg angažovanja zainteresovanih strana. Ovo će biti „živ dokument“ koji će se ažurirati na osnovu najnovijih informacija i potreba zainteresovanih strana.

U okviru projekta će takođe biti nastavljen proces prikupljanja pitanja definisanih od strane zainteresovanih strana, kao i aktivno upravljanje Mehanizmom odgovora na žalbe u okviru Projekta (na način kako je opisano u Poglavlju 6).

5.5.4 Angažovanje zainteresovanih strana tokom korišćenja rekonstruisanog puta

Detalji koji se odnose na angažovanje zainteresovanih strana će biti definisani u saradnji sa zainteresovanim stranama. Predviđene su sledeće aktivnosti, u skladu sa ESMP koji je definisan za potrebe Projekta:

- Biće sprovedeno pravovremeno angažovanje zainteresovanih strana, kako bi se procijenili stavovi o efikasnosti mjera ublažavanja/poboljšanja i upravljanja. Način i učestalost ovih sastanaka tek treba bude definisan; i
- UZS će pripremati izvještaje o napretku projektnih aktivnosti, pri čemu će isti biti dostavljeni zainteresovanim stranama. U ovim izvještajima će biti predstavljen kratak pregled projektnih aktivnosti, kao i izvještaj o svim aktivnostima koje su realizovane kao odgovor na eventualna pitanja ili žalbe.

6. Žalbeni mehanizam

6.1 Uvod

U skladu sa GIIP EBRD, za potrebe Projekta biće uspostavljen žalbeni mehanizam kao dio postojećeg žalbenog procesa koji postoji u okviru nadležne institucije kako bi se zainteresovanim stranama omogućilo da dostavljaju žalbe i pitanja koji se tiču zaštite životne sredine i društvenog okruženja. Žalbeni mehanizam će biti prilagođen rizicima i uticajima Projekta i odnosiće se na zajednice pod uticajem Projekta, kao na primarne korisnike. Žalbeni mehanizam će imati za cilj da pruži uslove za brzo rješavanje problema, uz primjenu jasnog i transparentnog konsultativnog procesa koji je prikladan i lako dostupan, bez ikakvih troškova i obaveza za stranke koje su pokrenule relevantna pitanja ili izrazile zabrinutost. Žalbeni mehanizam neće predstavljati prepreku u pristupu sudskim ili administrativnim pravnim procedurama. Zajednice koje su pod uticajem Projekta će biti informisane o žalbenom mehanizmu tokom procesa angažovanja zainteresovanih strana.

Za potrebe ovog plana, žalba je definisana kao pitanje, razlog za zabrinutost, problem ili tvrdnja (percipirana ili stvarna) koju pojedinac ili grupa iz zajednice navede kao aspekt koji je potrebno riješiti u okviru projektnih aktivnosti. Ovaj žalbeni mehanizam je uspostavljen kako bi se moglo postupati po pitanjima ili žalbama koje su podnijele zajednice pod uticajem Projekta tokom izgradnje i nakon završetka izgradnje. Proces obuhvata sve komponente i aktivnosti Projekta, uključujući i one koje preduzimaju izvođači i podizvođači. Biće uspostavljen poseban mehanizam za rješavanje pitanja ili pritužbi od strane lica angažovanih na Projektu, pri čemu isti mora biti definisan u skladu sa EBRD UR2.

6.2 Žalbeni proces

Žalbeni proces koji će biti implementiran od strane UZS prikazan je u Prilogu 3. Obrasci za žalbu (Prilog 1) će biti dostupni na Internet stranici UZS, kao i na Internet stranici Opštine Budva, Opštine Kotor i Opštine Tivat, kao i u prostorijama navedenih institucija. Štampani primjerci će takođe biti dostupni tokom sastanaka. Opštine su dužne da dostave sve primljene žalbe (dostavljene u štampanoj formi, mejlom ili usmeno) u UZS u roku od 5 dana od dana prijema žalbe.

Obrasci za podnošenje žalbe mogu se dostaviti i izvođaču radova ili njegovim podizvođačima. Obrasci za žalbe će biti dostupni na odgovarajućim lokacijama u blizini gradilišta u štampanom obliku, i na taj način će biti dostupni javnosti. Izvođač (i svi podizvođači) će biti obavezni da sve primljene žalbe dostave UZS.

Sve žalbe će biti evidentirane u Registru žalbi (Prilog 2), a UZS će potvrditi prijem podnosioca žalbe u roku od 7 kalendarskih dana (ukoliko nije podniet anonimno). Podnosilac žalbe će biti informisan o predloženim korektivnim mjerama i radnjama preduzetim u roku od 30 kalendarskih dana od dana prijema žalbe. U slučajevima kada UZS nije u mogućnosti da riješi problem ili kada ne postoji potreba za istim, UZS će pružiti objašnjenje podnosiocu žalbe. U slučaju da lice koje je podnijelo žalbu nije zadovoljno ishodom postupka, UZS će podnosiocu žalbe dati dalje smjernice za dalje postupanje po istoj. U bilo kom trenutku, podnosilac žalbe može primijeniti i druga pravna sredstva, u skladu sa crnogorskim zakonima i propisima.

UZS će pratiti način na koji se rješavaju žalbe i redovno će ažurirati Registar žalbi. UZS će objaviti i redovno ažurirati svu relevantnu dokumentaciju i informacije o žalbenoj proceduri na svojoj internet stranici, pri čemu će takođe obrasce za podnošenje žalbi dostaviti Opštini Budva, Opštini Kotor i Opštini Tivat u štampanoj formi. UZS će pružiti povratne informacije svim zainteresovanim stranama koje podnesu žalbe putem e-mejla ili pošte.

7. Monitoring i izvještavanje

7.1 Uvod

Proces praćenja angažovanja zainteresovanih strana je značajan kako bi se osigurala učinkovitost procesa javnih konsultacija i javnog uvida u dokumentaciju, odnosno kako bi se obezbijedio kontinuitet po pitanju angažovanja zainteresovanih strana. S tim u vezi, ove aktivnosti su usmjerene na postizanje definisanih ciljeva i rezultata procesa angažovanja zainteresovanih strana, a posebno u kontekstu izbjegavanja negativnih uticaja na zainteresovane strane i rješavanja svih potencijalnih pitanja u ovom pogledu.

7.2 Monitoring i izvještavanje

U saradnji sa Opštinom Budva, Opštinom Kotor i Opštinom Tivat, UZS će definisati indikatore mjerljivosti koji se odnose na realizaciju Projekta, pri čemu će povratne informacije od zainteresovanih strana u okviru SEP predstavljati ulazne podatke za definisanje indikatora. Učinkovitost aktivnosti angažovanja zainteresovanih strana će se ocjenjivati u odnosu na ciljeve SEP. U okviru ove evaluacije će biti procijenjeno u kojoj mjeri su aktivnosti implementirane u skladu sa planom. Rezultati i sve naučene lekcije će potom biti obuhvaćene daljim ažuriranjem SEP u toku realizacije Projekta.

Očekuje se da će se ispunjenost ciljeva definisanih u SEP procjenjivati u odnosu na:

- Dijeljenje informacija - pregled cjelokupne dostupne projektne dokumentacije; obim i učestalost distribucije;
- Organizaciju konsultativnih sastanaka - broj i stepen učešća određenih grupa zainteresovanih strana;
- Zapisnike sa sastanaka, realizovane aktivnosti i vrijeme potrebno za postupanje po istim;
- Broj komentara i zvaničnih oblika komunikacije dostavljenih od strane zainteresovanih strana u odnosu na projektne aktivnosti;
- Broj i vrsta žalbi, njihova priroda, trendovi i vrijeme potrebno za rješavanje istih;
- Nivo usaglašenosti sa žalbenim mehanizmom – popunjenost registra žalbi, broj ponovljenih žalbi, broj podnosilaca žalbi koji su zadovoljni odgovorima na iste, i kvalitativna procjena stepena obaviještenosti i/ili povjerenja u proces upravljanja žalbama među zainteresovanim stranama u lokalnim zajednicama.

UZS će biti odgovorna institucija za koordinaciju procesa upravljanja žalbama i praćenje efikasnosti aktivnosti koje se odnose na angažovanje zainteresovanih strana. Prvi izvještaj o monitoringu će biti pripremljen 3 mjeseca nakon početka faze izgradnje, dok će nakon toga izvještaji biti pripremani kvartalno u toku izvođenja radova. UZS će zatim pripremati godišnje izvještaje o monitoringu u toku operativne faze Projekta.

Praćenje procesa angažovanja zainteresovanih strana će biti dio Godišnjeg izvještaja o životnoj sredini i društvu (AESR) koji će pripremati UZS, a koji će biti objavljen na Internet stranicama UZS, Opštine Budva, Opštine Kotor i Opštine Tivat, dok će isti biti dostavljen i EBRD.

8. Kontakt podaci

Uprava za saobraćaj Crne Gore

Kontakt osoba: Nikola Arnaut
IV Proleterske 19
81000 Podgorica Crna Gora
Tel: +382 20 655 095, 655 364
E-mail: upravazasaobracaj@uzs.gov.me
Internet stranica: www.uzs.gov.me
http://www.uzs.gov.me/projekat-ebrd/Tivat_Jaz

Evropska banka za obnovu i razvoj

Kancelarija EBRD u Podgorici
Moskovska 2/b
81000 Podgorica
Crna Gora

Sjedište EBRD, London

One Exchange Square
London
EC2A 2JN
Tel: +44 207 338 6000
<http://www.ebrd.com/esia.html>

Opština Budva

Adresa: Trg Sunca 3, 85310, Budva
Tel: +382 (0) 33 451 211
E-mail: predsjednik@budva.me

Opština Kotor

Adresa: Opština Kotor Stari grad 317, 85330 Kotor
Tel: +382 (0) 32/325-860; +382 (0) 32/325-868
E-mail: kabinet.predsjudnik@kotor.me

Opština Tivat

Adresa: Trg Magnolija 85 320 Tivat
Tel: +382 (0) 32/661-300
E-mail: sekretarso@opstinativat.com

Kancelarija lokalne zajednice Lastva Grbaljska

Adresa: prostorije Osnovne škole „Nikola Đurković“
Predsjednik: Mihović Labud
Tel: +382 (0) 67/642-911

Kancelarija lokalne zajednice Radanovići

Adresa: Radanovići bb
Predsjednik: Mirko Kordić
Tel: +382 (0) 69/332-000

Aneksi:

Aneks 1 – Obrazac za žalbe

Aneks 2 – Registar žalbi

Aneks 3 – Žalbeni mehanizam

Aneks 4 – Javne konsultacije o ESIA u okviru EIA procesa

Aneks 5 – Zapisnici sa sastanaka

Aneks 6 – Obavještenja o istraživanju

Annex 2 – UZS zapisnici sa sastanaka